Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 290 (20. 258) • 1988 йил 18 декабрь, якшанба Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси зилзиладан азият чеккан Арманистон ССР аҳолисига кенг кўламда ёрдам бериш тўғрисида СССР Министрлар Советининг таклифини маъқуллаганлиги, шунингдек КПСС Марказий Комитети Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг бюджетидан ана шу эҳтиёжларга 50 миллион сўм ажратиш тўғрисида махсус қарор қабул қилганлиги ҳақидаги хабар офат рўй берган районларда, бутун республикада чуқур миннатдорчилик ва масъулият туйғуси билан кутиб олинди. Бунда гап фақат ажратиладиган маблағнинг ҳажми, моддий зарарни тўла қоплаш тўғрисидагина бораётгани йўқ. Одамлар ана шу икки хабарнинг сермазмун сатрлари замирида тузумимизнинг инсонпарварлигини, социал адолат амалда намоён бўлаётганлигини, одамлар қаерда яшамасин, қайси миллатга мансуб бўлмасин, уларнинг ўзаро мадади ва меҳрибонлигини, ниҳоят, партиянинг ўз халқи билан бир тан — бир жон эканлигини тушунмоқдалар.

16 декабрь куни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг Н. И. Рижков раислигида ўтган навбатдаги амалий кенгашида Арманистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ф. Т. Саркисян, Арманистон ССР соғлиқни сақлаш министри Э. С. Габрилян, Арманистон ССР уй-жой-коммунал хўжалиги министри Р. А. Минасян, СССР Давлат агросаноат комитети раисининг биринчи ўринбосари, СССР министри Е. И. Сизенко, СССР алоқа министрининг биринчи ўринбосари Г. Г. Кудрявцев, Арманистон ССР ички ишлар министри У. С. Арутюнян, ВЦСПС раиси С. А. Шалаев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Ю. П. Баталин ва Л. А. Воронининг ахборотлари тингланди

Офат рўй берган районлардаги вазият янги босқичга кираётганлиги, одамларни қутқариш, уларни бошпана ва озиқ-овқат билан таъминлаш, санитария, жамоат тартибини сақлаш юзасидан шошилинч, фавқулодда вазифалар ҳал этилаётганлиги туфайли бошқа, бирмунча узоқ муддатли вазифалар ҳам биринчи ўринга чиқмоқда. Эркакларни иш билан таъминлаш, қурилиш ташкилотларининг иш ҳажми кескин кенгайтирилиши муносабати билан уларни маҳаллий кадрлар билан кўпроқ тўлдириш, корхоналарни қайта тиклаш, офат туфайли бир-бирларини йўқотиб қўйган болалар ва ота-оналарни қидириб топиш, болалар келтирилган дам олиш уйлари ва шифохоналарда арман тилида мактаблар ташкил этиш ва бошқа тадбирлар шулар жумласидандир. Турмуш аста-секин изга тушмоқда, гарчи қийин, кўпинча машаққатли бўлса-да, изга тушмоқда, турмушни йўлга қўйиш керак.

Республика Уй-жой ва коммунал хўжалик министрлиги ҳамда Соғлиқни сақлаш министрлиги раҳбарларининг ахборотларига кўра, шунингдек жойлардаги аҳвол билан танишиб чиқилганлигини ҳисобга олиб, комиссия мазкур идораларга берилган топшириқлар аввалгига қараганда муваффақиятлироқ бажарилмоқда, деган хулосага келди. Шу билан бирга улардан офат рўй берган зонада санитария тартибини сақлаш, ичимлик сув сифатини қатъий контрол қилиш, ҳар қандай инфекцияга мустаҳкам тўсиқ қўйиш ишида кучларни мувофиқлаштиришни кучайтириш талаб қилинди. Алоқачилар иш суръатини кучайтирмоқдалар. Улар комиссия топшириғини бажара бориб, ўтган кунлар давомида қишлоқ районларида 159 та аҳоли пунктини қамраб олган саккизта кўчма алоқа узели ўрнатдилар. Москва билан 260 та ва мамлакатнинг турли регионлари билан 500 та алоқа канали таъминланди.

ҒАМХЎРЛИККА ЖАВОБАН— МАРДЛИК ВА УЮШҚОҚЛИК

Комиссия қишлоқда зилзила оқибатларини тугатиш қандай бораётганлигини диққат марказидан четда қолдирмаяпти. Тиклаш ишларининг техникавий базаси кун сайин кучайтирилмоқда. Шаҳарликлардан кейин қишлоқ аҳолиси — хотин-қизлар, қариялар, болалар ҳам ўзлари яшаб турган жойлардан вақтинча бошқа жойларга кўчишга жўнаб кетишга бажонидил рози бўлмоқдалар. Бир кеча-кундузда 800 киши бошқа жойга кўчирилди. Қишлоққа кийим-кечак, кўрпа, ёстиқ ва озиқ-овқат билан бирга шошилинч равишда чодирлар ва ўтовларни иситиш учун кўмир келтиришга қарор қилинди. Кеча берилган топшириққа биноан қишлоқда 60 та дезинфекция пункти ишлай бошлади. Тиклаш ишларида банд бўлган техника ёнилғи билан тўла-тўкис таъминланган. Шикастланган уйларни ремонт қилиш ва янги уйлар қуриш учун бу ерга бинокорлик материаллари етказиб беришни жадаллаштириш таклиф этилди.

Агар ҳаво ва ердаги йўллар қон томирига ўхшатилса, шу кунларда бу ердаги йўлларни шунга қиёслаш яна ҳам тўғрироқдир. Офатга дуч келган кичик Арманистон гўё бутун мамлакат қон томирининг қудратли системаси билан қўшимча равишда боғлангандек бўлди. Вагонлар, юклар, техника оқими бир дақиқа ҳам тўхтамайди. 40 тоннадан 125 тоннагача юк кўтарадиган 32 та оғир кран ҳозиргина келтирилди, экскаваторлар, бульдозерлар. самосвалларнинг янги катта туркумлари ҳадемай етиб келади. Комиссиянинг амалий кенгашида Волга бўйидаги автомобиль заводи коллективининг Арманистондаги зилзиладан зарар кўрган районларга 500 та «Жигули» автомобилини бепул юбориш тўғрисидаги қарори ўқиб эшиттирилди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссияси ана шу машиналарни зилзила зонасида ишлаб турган оператив штабларга, қурилиш ташкилотларига тақсимлашни, шунингдек автомобилларнинг бир қисмини офат рўй берган районларда жойлашган шаҳар ва район газеталари редакцияларига ажратишни тавсия этди.

Республика ички ишлар министри КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг аэропортларга келтирилган юкларни қўриқлаш, ташиш ва тақсимлашда тартибни йўлга қўйиш тўғрисидаги кўрсатмаси тўла-тўкис бажарилаётганини маълум қилди. Қутқарув ва тиклаш ишлари олиб борилаётган шаҳарларда жамоат тартибига сўзсиз риоя этиш чоралари кўрилди.

Амалий кенгашда комиссиянинг зилзила оқибатларини тугатишда бизга ёрдамга келаётган чет эл гражданларини қабул қилиш, уларнинг меҳнат ва турмушини ташкил этиш юзасидан берган топшириқлари ҳам бажарилганлиги маълумот учун қабул қилинди.

Офат юз берган зонада психологик муҳит ўзгармоқда. Кенг кўламли моддий ёрдам тадбирлари тўғрисидаги кечаги хабарларда ҳам ёрқин ифодасини топган мамлакат, партиянинг иштироки, ғамхўрларча эътибори одамларга руҳий куч тўплашга, эртанги кунга ишонч ҳосил қилишга кўмаклашмоқда. Узлуксиз митинглар ва кенгашларнинг кечаги маҳмадона ташкилотчилари бугун ўзига ишончни йўқотган, хонавайрон бўлган «ортиқча кишилар» аҳволига тушиб қолдилар. Ҳозир сўз эмас, иш чинакам обрў ва кайфиятни белгиламоқда. Болалар, хотин-қизлар, кексалар уюшқоқлик билан дам олиш жойларига тўхтовсиз жўнатилмоқда. Кечанинг ўзидагина 7435 киши жўнаб кетди. Одамлардаги ҳадиксираш кайфияти таклиф этилган чора учун самимий миннатдорчилик туйғуси билан алмашди.

Амалий кенгашда Адлерда, шунингдек Арманистоннинг Арзни курортида зилзила бўлган жойлардан келган болалар учун арман тилидаги дастлабки мактаблар ишга киришаётганлиги хабар қилинди. 17 декабрь куни Грузиянинг бир қанча шифохоналари ҳузурида ана шундай мактаблар очиш планлаштирилмоқда. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг комиссияси республика Халқ таълими министрлигига шошилинч равишда арман ўқитувчилари группаларини ташкил этиш ва зарар кўрганлар учун муваққат мактаблар тармоғи тузилаётган регионларга уларни министрликнинг масъул ходимлари билан бирга жўнатиш мажбуриятини юклади. Мамлакат касаба союзлари. кўчирилаётганлар учун мавжуд шифохоналарга қўшимча равишда Украина ва Қора денгиз соҳилларидаги шифохоналарда яна 45 мингта ўрин тайёрлаганликлари маълумот учун қабул қилинди. Ленинакан ва Кировакандаги тўртта олий ўқув юрти студентларини Арманистоннинг ўқув юртларига тақсимлашга қарор қилинди.

Арманистоннинг ва мамлакат бошқа регионларининг минглаб гражданлари зилзила туфайли етим қолган болаларни асраб олишга тайёр эканликларини билдираётганликлари қайд этиб ўтилди. Одамларнинг олижаноб, самимий ниятлари тушунарлидир, буни қадрлаш, асраб-авайлаш керак. Бироқ ҳар бир боланинг тақдирини ҳал этишдан аввал унинг ота-онаси ёки қариндош-уруғларини қидириб топиш учун барча чораларни кўриш зарур. В. И. Ленин номидаги Совет болалар фондига, комсомолга, касаба союзларига, республика матбуоти, телевидениеси ва радиосига шу муносабат билан конкрет топшириқлар берилди.

Ленинакан, зонадаги бошқа шаҳар ва қишлоқларни қуришнинг бош планини тайёрлашнинг боришини кўриб чиқиш чоғида региондаги сейсмик ҳолатнинг аниқланган маълумотлари билан, шунингдек аҳоли пунктлари архитектурасида арман миллий анъаналари албатта акс эттирилишини кўзда тутиб, лойиҳаларни пухта келишиб олиш зарурлиги таъкидланди. Бўлажак шаҳар ва қишлоқларнинг лойиҳалари ва макетларини кенг муҳокамага қўйишга, бу ишни тўла ошкоралик вазиятида ўтказишга қарор қилинди.

* * *

Шу куниёқ Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Б. Е. Шчербина, Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Г. Арутюнян Ленинакандаги тиклаш ишлари олиб борилаётган бир қанча участкаларда бўлдилар.

«Компрессор» заводининг территорияси. Фалокат вақтида корхонанинг цех ва хизмат жойларида 617 киши бўлган. 397 киши омон қолган. Ҳозир уларнинг кўпчилиги босиб қолган жойларни тозалашда иштирок этишмоқда, янги корпуслар қурилиши учун, заводни қайтадан тиклаш учун плацдарм тайёрлашмоқда. Коллектив янгидан жипслашмоқда. Уларга ёрдамга келган машинасозлар ва ишчилар комиссия аъзоларига ишлар қандай бораётганини гапириб бердилар, тезроқ ва самаралироқ ҳаракат қилишга нималар халақит бераётганини рўй-рост айтиб бердилар. Хусусан, бульдозерлар, самосваллар, экскаваторлар, юк ортиш техникаси етишмаётганидан шикоят қилдилар.

Шаҳар зилзила оқибатларини тугатиш штабида қутқариш ва тиклаш ишларини ташкил этишдаги камчиликлар ҳақида талабчанлик билан гаплашиб олинди. Унда шаҳар ташкилотларининг раҳбарлари, қурувчилар, ҳарбийлар иштирок этишди. Н. И. Рижков, тўппа-тўғри штабнинг ўзида Ереванда турган СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госснаби раиси Л. А. Воронин билан боғланиб, унга етишмаётган техникани етказиб беришни жадаллаштириш борасида шошилинч чоралар кўришни топширди.

Кечқурун Ереванда СССР Фанлар академиясининг президенти Г. И. Марчук, СССР Фанлар академияси Президиумининг бир қанча аъзолари, шунингдек иттифоқдош республикалар айрим Фанлар академияларининг президентлари иштирокида Арманистон ССР Фанлар академияси аъзоларининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Зилзила оқибатларини тугатишга доир масалалар бутун комплексини илмий жиҳатдан таъминлаш ишида мамлакат олимларининг вазифалари, шунингдек Закавказье республикаларида сейсмология хизматларининг самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари кўриб чиқилди.

Йиғилишда Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, С. Г. Арутюнян қатнашдилар.

(ТАСС).

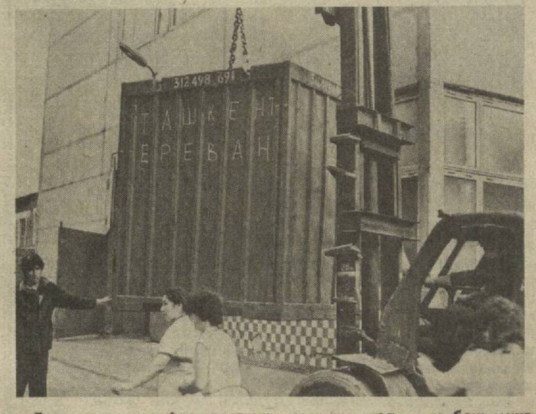

Тошкент химия-фармацевтика заводи коллективи планга қўшимча 12 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш ва уларни текинга Арманистонга жўнатишга қарор қилди. Бундан ташқари кардош республикага ёрдам фондига беш минг сўм миқдорида ишчиларнинг бир кунлик иш ҳақи ўтказилди.

Суратларда: 1. Дори-дармонлар ортилган контейнер жўнатилишга тайёр. 2. Илғор ишчи Л. Макарова.

Г. ПУН фотолари (ЎзТАГ).

Иордания бош министри совет делегациясини қабул қилди

АММОН, 17 декабрь. (ТАСС). Иордания бош министри Заид Ар-Рифаи СССР парламент группасининг бу ерга СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Рафиқ Нишонович Нишонов бошчилигида визит билан келган делегациясини қабул қилди.

Жума куни бўлиб ўтган учрашув чоғида Иордания ҳукуматининг бошлиғи Иордания билан Совет Иттифоқи ўртасида турли соҳалардаги муносабатлар муваффақиятли ривожланаётганини таъкидлаб ўтди. У асосий халқаро проблемаларга доир икки мамлакат позицияси мос эканлигини, Яқин Шарқ муаммосини бартараф этиш масаласига ёндашувнинг муштараклигини уқтирди. З. Ар-Рифаи Иордания раҳбарияти номидан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев БМТда сўзлаган нутқида ўртага қўйган жаҳондаги вазиятни тубдан соғломлаштиришга қаратилган ғояларни қўллаб-қувватлашини изҳор этди. Бу нутқда, деди у, халқаро муаммолар муфассал таҳлил этилиб. уларни ҳал этиш йўллари белгиланган.

Учрашув қатнашчилари Араб—Исроил можаросини бартараф этиш ва Яқин Шарқ хусусида халқаро конференцияни чақириш ишида куч-ғайратларни ошириш зарурати тўғрисидаги умумий фикрни баён этдилар. Улар ФОТнинг реалистик ва оқилона позицияси Яқин Шарқ муаммосини бартараф этишга эришиш учун янги имкониятлар очиб берганини таъкидладилар.

Суҳбатда Иордания сенатининг раиси Аҳмад Карил ал Лавзи, совет делегациясининг аъзолари, шунингдек СССРнинг Иорданиядаги элчиси А. И. Зинчук иштирок этдилар.

ЮКСАК МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

17 декабрь куни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида давлат мукофотларини топшириш маросими бўлди.

Тошкентлик ишчи М. А. Аҳмедова юксак нишон — «Қаҳрамон она» ордени билан тақдирланди.

С. Ф. Харьков бошчилигидаги самолёт экипажи авария вазиятида ажойиб учувчилик маҳорати ва мардлик кўрсатди. Ҳаво кемасининг командири билан бортинженер В. Ф. Биланга Меҳнат Қизил Байроқ орденлари, иккинчи учувчи С. Б. Мадреймовга Халқлар дўстлиги ордени топширилди, экипаж штурмани Р. П. Згадов Ҳурмат ордени билан тақдирланди.

Ветеранлар — «Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси» унвонига сазовор бўлган Пиримқул Қодировга, «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган журналист» унвони берилган С. П. Шамсиевага самимий сўзлар айтилди.

Санъат арбобларидан катта бир группасига фахрий унвонлар берилганлиги тўғрисидаги гувоҳномалар ва тегишли нишонлар топширилди. Булар орасида Ўзбекистон ССР халқ артистлари — Ҳамза номли Ўзбек давлат академик драма театрининг актёрлари Ш. Азизова, Т. Р. Каримов, Т. Ж. Тожиев, Т. А. Хонтўраевлар бор.

Пиримқул Қодиров мукофотланганлар номидан гапириб, миннатдорчилик изҳор қилди ва меҳнат ҳамда ижодга берилган юксак баҳони муносиб равишда оқлаш иштиёқини билдирди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский мукофотларни топшира туриб, тақдирланган кишиларни самимий муборакбод этди ҳамда уларга сиҳат-саломатлик ва омон-эсонлик, меҳнат ва ижодда янги-янги муваффақиятлар тилади.

(ЎзТАГ).

ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ АВАНГАРДИДА БЎЛАЙЛИК

Ишчанлик кайфияти, ўз ишига танқидий ёндашув, социал-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш йўлларини зўр бериб излаш, коммунистларнинг авангардлик ролини ошириш — республикада ўтаётган область ҳисобот-сайлов партия конференцияларининг ўзига хос жиҳатлари ана шундайдир. Делегатлар КПСС XXVII съезди, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорлари қандай бажарилаётганлигини таҳлил қилиб, жадаллаштириш резервларини қидириб топмоқдалар. Партия ташкилотларининг ўзида ишни қайта қуриш, совет ва хўжалик органларининг ишини такрорлашдан воз кечиш, куч-ғайратларни омма орасида ташкилий, сиёсий, мафкуравий ишларни олиб боришга қаратиш, партия фаолиятининг ленинча услубига қайтиш ана шу резервларнинг энг муҳимларидандир.

16-17 декабрь кунлари Андижон, Самарқанд, Наманган ва Хоразм областларида область ҳисобот-сайлов партия конференциялари бўлди. Бу ҳақда ЎзТАГ мухбирлари хабар қиладилар:

АНДИЖОН. Ошкоралик сиёсати, демократиялаш йўли областдаги маънавий-сиёсий муҳитни анча янгилади, одамларнинг меҳнат ва ижтимоий активлигини оширди, деб таъкидланди область партия комитетининг докладида. Конференцияда область партия комитетининг бинринчи секретари М. М. Орипжонов доклад қилди. Бироқ ҳали ишда муаммолар ва нуқсонлар жуда кўп.

Сиёсий ва атеистик таълим системаси, айниқса ёшларнинг сиёсий ва атеистик таълими системаси ёмон ишламоқда. Интернационал руҳда тарбиялашдаги бир қанча камчиликлар, миллатлараро муносабатлардаги муаммолар очилиб қолди.

Конференцияда энг ўткир муаммолардан бири — меҳнат ресурсларининг ортиқчалиги ҳақида зўр ташвиш билан гапирилди. Областда аҳолининг зичлик даражаси мамлакатдагига нисбатан энг юқоридир — ҳар квадрат километрга 400 дан кўпроқ одам тўғри келади. Одамларни иш, озиқ-овқат маҳсулотлари, уй-жой, социал-маданий-маиший объектлар билан таъминлаш масалалари кескинлашмоқда. Бироқ асосий фондларни ишга тушириш ва капитал маблағларни ўзлаштириш юзасидан беш йилликнинг уч йиллик топшириқлари бажарилмади. Область шаҳар ва районларида қирқ минг оила уй-жойга муҳтождир.

Конференцияда сиёсий, ташкилий-патиявий ишлар ва кадрлар билан ишлашнинг аҳволи таҳлил этилди. Делегатлар туб сиёсий ислоҳотни ва социал сиёсатни амалга ошириш юзасидан конкрет таклифлар киритдилар.

Конференцияда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев нутқ сўзлади.

Конференция ишида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Д. А. Ашуров қатнашди.

* * *

САМАРҚАНД. Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари А. С. Икромов қилган ҳисобот докладида социал-иқтисодий соҳада ишларнинг аҳволи секинлик билан ўзгараётганлиги таъкидланди. Хўжалик юритишнинг янги шароитига ўтган коллективларда ижобий силжишлар салмоқли бўлмоқда. Аммо умуман область саноатида асосий ишлаб чиқариш фондлари самарадорлигининг пасайиши давом этмоқда. Ҳар беш корхонадан бири шартнома мажбуриятларини бажармаяпти. Уй-жой программаси белгиланганидан секинроқ бажарилмоқда. Ўн минглаб меҳнатчилар квартира олиш учун навбатда туришибди. Бир қанча министрликларнинг социал-маданий соҳани ривожлантиришга етарли миқдорда маблағ ажратишни истамаётганлиги, қурилиш ташкилотлари базасининг заифлиги ана шу аҳволнинг сабабларидандир.

Конференцияда Озиқ-овқат программасини бажаришнинг аҳволидан ташвиш билдирилди. Кўпгина колхозлар ва совхозлар гўшт, сут, тухум етиштириш планларини барбод этмоқдалар. Мевазорлар тегишлича самара бермаяпти. Шунга қарамай, областда оила ва ижара пудрати кам жорий этилмоқда. Хизмат кўрсатиш соҳаси ходимлари шанига қаттиқ гаплар айтилди. Конференцияда айтиб ўтилган кўпгина нуқсонлар қайта қуришга сиёсий раҳбарлик етарли даражада пухта ўйланмаганлиги, бошқаришнинг маъмуриятчилик, буйруқбозлик методлари сабабли юз берди. Конференцияда иқтисодий ва социал тараққиётнинг, партия қурилишининг мураккаб вазифаларини ҳал этиш йўллари муҳокама қилинди.

Конференцияда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Г. А. Шипилов нутқ сўзладилар.

* * *

НАМАНГАН. Наманган область партия комитетининг биринчи секретари Б. А. Алламуродовнинг область партия комитети номидан қилган ҳисобот докладида шунга эътибор қаратилдики, кўпгина партия комитетларида омма ўртасидаги амалий фаолият ўрнига ҳамон маъмуриятчилик-буйруқбозлик усуллари қўлланилмоқда. Делегатлар сайлаб қўйиладиган органларнинг ролини ошириш, партия аппаратининг уларга қатъий ҳисобот бериб туришини амалда рўёбга чиқариш зарурлиги тўғрисида гапирдилар.

Партия ташкилотлари илғор, қайта қуриш учун изланувчан курашчилар билан яхши тўлдириб борилмаяпти. Икки мингдан зиёд ишлаб чиқариш бригадаларида партия ячейкалари йўқ. Конференция қатнашчилари идеология ишидаги камчиликларни танқид қилдилар. Касаба союзларига, комсомолга, бошқа жамоат ташкилотларига партия таъсири сусайтириб юборилганлиги тўғрисида гапирдилар. Делегатлар партия ишидаги камчиликларни бартараф этишга доир таклифлар киритишди.

Конференцияда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг мудири П. В. Догонкин нутқ сўзлади.

Конференция ишида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Ю. Н. Абдуллаев қатнашди.

* * *

УРГАНЧ. Хоразм область партия комитетининг ҳисобот докладида асосий эътибор муаммоларга, ҳал қилинмаган масалаларга қаратилди. Область партия комитетининг биринчи секретари Р. М. Худойберганова доклад қилди.

Конференция делегатлари область партия комитети бюроси ҳар бир аъзосининг фаолиятидаги камчилик ва нуқсонларни кўрсатиб ўтдилар, уларни бартараф этиш йўлларини таклиф қилдилар. Урганч шаҳар ва Боғот район партия комитетларининг иши кескин танқид қилинди. Бу ерда ҳамон авторитар усуллардан фойдаланишмоқда — раҳбар лавозимлар учун ўз номзодларини меҳнат коллективларига тиқиштирмоқдалар, меҳнаткашларнинг танқидий мулоҳазалари ва мурожаатларига жиддий эътибор бермаяптилар. Шу боисдан бу жойлардаги кишилар бевосита область партия комитетига мурожаат қилишга мажбур бўлмоқдалар.

Региондаги мураккаб экологик аҳвол тўғрисида гапирилди. Вазият мелиораторларнинг, гидромеханизаторларнинг, табиатни ва сув ресурсларини муҳофаза қилиш маҳкамаларининг ўз ишини тубдан қайта қуришларини талаб этмоқда. Область меҳнатчилари гарчи давлатга пахта, шоли топшириш планлари бажарилишига эришаётган бўлсалар-да, бироқ мана шу ва бошқа кўпгина экинлар ҳосилдорлигининг ўсиши ҳали истеъмолчиларни қондираётгани йўқ.

Сўзга чиққан кишилар область партия комитети, областнинг барча коммунистлари қайта қуриш имкониятларидан тўлиқ фойдаланиш учун ҳали кўп иш қилишлари кераклигини таъкидладилар.

Конференцияда Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг раиси А. С. Ефимов нутқ сўзлади.

Конференция ишида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Ю. Ф. Смирнов иштирок этди.

(ЎзТАГ).

● КОЛЛЕКТИВ ВА ШАХС

ОДДИЙЛИКНИНГ ОЛМОС ҚИРРАЛАРИ

Коллективнинг тарбиявий кучи ҳақида кўп гапирамиз. Дарҳақиқат, шахс коллектив бағрида камолга етади, улғаяди, унинг муҳим бўлагига айланади. Лекин у бир бўлак бўлиб қолаверадими? Афсуски, айрим ҳолларда шундай. Аммо бу сарҳадни бузиб, коллективга ўз таъсирини ўтказа олганлар ҳам оз эмас. Кишилар онгини қайта қуриш, янгича мушоҳада қилиш керак бўлган ҳозирги даврда бунинг аҳамияти алоҳидадир.

Яқинда лифт кабиналари йиғув цехининг бригадири Ш. Тоировни партияга қабул қилдик.

— Сен бўёқчилар бригадасини бошқарганингда 300 сўмдан зиёд маош олардинг. Қолоқ участкага ўтгач, маошинг 100 сўмга камайди. Мен қонунда кўрсатилганидек олдинги маошингни икки ой бериб туринглар дегандим. Сен эса бош тортибсан. Балки бу жойга ўтганингдан норозидирсан? — деб сўради завод директори П. С. Тен.

— Биз Могилев лифтсозлик заводига бориб келгандан кейин меҳнат унумдорлигини икки бараварга оширдик, — дея жавоб қилди Тоиров. — Сабаби эса оддий. У ерда бригадир ишчиларидан бир соат олдин келиб, хом ашёларни тахт этиб қўяр экан. Кейин, мен бригадирман, дея қўлини белига қўйиб юрмай, ишчилар билан баб-баравар ишларкан. Фақат ана шу тажрибани қўллаш эвазига ишимиз юришиб кетди. Гап эмас, шахсий намуна керак бўлди. Лифт кабиналари йиғув бригадасига бошчилик қилиш ҳақида ўйлаб кўр, дедингиз. Ўйладим, рози бўлдим. Маошни эса ишчилар билан тенг олишим керак. Улардан кўп олсам янги бригадир ўзи ҳақида қайғуряпти, деб ўйлашмайдими?

Унинг бу жавобидан кейин партком аъзолари ўйланиб қолишди: балки у мақтанаётгандир?! Эҳтимол ўзини кўрсатишга ишқибоздир? Йўқ, бунақага ўхшамайди. Оддий, қишлоқ йигити. Аммо ана шу оддийликда одамийликнинг олмос қирралари ярқ этиб кетгандай бўлди. Чиндан ҳам, ҳамма нарсани пул билан боғлаш, ўлчашга ўрганиб қолганмиз. Қадриятларимиз, инсон обрў-иззати, шаъни, туйғулари пул деган тушунчадан анча устун туради-ку! Шакар Тоиров партком аъзоларига ана шу инсоний хислатларни эслатиб қўйганди гўё.

Бригадир бир маромда, ишига берилиб, садоқат билан меҳнат қиларди. Корхонага иш вақтидан 1—2 соат олдин келади. Бошқа цехларга бориб эҳтиёт қисмлар, керакли нарсаларни жамғариб қайтади. Бир куни қарасам, у қўшни цехда ишлаяпти. Ажабланганимни сезиб шундай деди:

— Эҳтиёт қисмлар етарли эмас. Булар эса бир соатдан кейин сменани топширишади. Агар ёрдам бермасам бригадамиз бугунги нормани бажаролмайди.

— Буларни текин хизматга ўргатиб қўймангг. Яна улар сизга ишониб, ишларига бепарво бўлиб қолишмасин...

Ўртада бўлиб ўтган ҳазил-ҳузул аралаш бу гап одамларга қаттиқ таъсир этганди. Ҳозир эҳтиёт қисм тайёрловчиларга бориб кўмаклашишга ҳожат қолмаган. Лекин Шакар Тоировни энди сменадан олдин ё кейин бошқа бригадаларда, цехларда учратасиз...

Тоиров ва айни унга ўхшаган одамлар ҳақида ўйлайман. Меҳнат коллективларини ана шундай мустаҳкам устунлар тутиб туради.

Уни партияга қабул қилишдан олдин оилавий шароити билан қизиқдим. 17 киши бир ҳовлида яшаркан. Акаси Ширин заводимизда шофёр бўлиб ишлайди. Укаси Усмон эса созловчи оператор. Синглиси Ойжамол пластмасса цехида меҳнат қилади. Умр йўлдоши Садрия ҳам шу ерда, бўёқчи, Шакар билан тўрт фарзандни тарбиялашмоқда.

Эр-хотин бир-бирини тушунади, бир-бирларини қўллаб-қувватлайди. Мақсадлари — ўзлари ишлаётган корхона одамларининг эл-юрт олдида юзи ёруғ, мартабалари улуғ бўлса. Коллективга ҳамнафас ўзлари ҳам ўсиб-унишса. Уларни кўриб ҳавасинг келади...

Завод бир йилда 4800 та лифт ишлаб чиқариш қувватига эга. Ҳеч қандай реконструкция қилмасдан ўтган йили корхона 7000 га яқин лифт ишлаб чиқарди. Мамлакатимизда квартирага эҳтиёж ва қурилиш кўлами ортганлиги ҳисобга олиниб, бу йил лифт тайёрлаш плани 7500 тага етди. Демак, ҳар бир киши қарийб икки ҳисса ишламоғи керак.

Қардош Арманистон ССР да рўй берган фожиа лифтсозларни қаттиқ ҳаяжонга солди. Ҳозир улар қўшни республика қурилишлари учун лифт ишлаб чиқармоқдалар. Бунда ташаббускор, меҳнатсевар Тоиров каби қўли меҳнатда қадоқ бўлган ишчиларнинг улкан улуши бор.

Шахснинг камолотида коллективнинг беқиёс улуши борлигидек, коллектив ҳаётининг туб бурилишларида ҳам ана шундай оддий кишиларнинг сезиларли ҳиссалари бор.

Б. АҲМЕДОВ,
Самарқанддаги литфсозлик заводи партия комитетининг секретари.

• *Партия турмуши: бошланғич ташкилотлар жанговарлиги кўриги*

ЎЗ-ЎЗИНИ АНГЛАШ ДАВРИ

Республикамиз бошланғич партия ташкилотларида жанговарлик кўриги бошланганига бир йил бўляпти. Бир йилдирки, барча партия ташкилотлари, ҳар бир коммунист жанговарлик ва етукликнинг жиддий имтиҳонидан ўтмоқда. Коммунистлар билан якка тартибда бўлаётган суҳбатларда уларнинг сиёсий-ижтимоий ҳаётда тутган ўрни ва роли, ўз бурчига масъулияти тўғрисида ошкора, принципиал гап бормоқда.

Ҳозир кўп жойларда кўрикнинг дастлабки босқичи ниҳоясига етди. Партия ташкилотлари активлигини, жанговарлик ролини ошириш юзасидан коммунистларнинг фикр-мулоҳазалари, таклифлари чуқур ўрганилди ва уларни амалга оширишнинг аниқ тадбирлари ишлаб чиқилди. Айни пайтда кўрикнинг энг муҳим босқичи — белгиланган ушбу тадбирларни амалга ошириш ишлари бормоқда.

Яқинда мухбирларимиз Қорақалпоғистон АССРнинг Тўрткўл ва Беруний район партия ташкилотларида бўлиб, жанговарлик кўриги қандай ўтаётгани билан танишдилар.

Кейинги даврда Тўрткўл район партия ташкилотларининг жанговарлиги сусайиб, обрўси тушиб кетганди. Ҳатто айрим жойларда партия ташкилотининг сафарбарлик роли сезилмай қолганди. Партия ишини қайта қуришнинг таъсирчан воситаси — жанговарлик кўриги бошланган дастлабки ойлардаёқ бунинг сабаблари маълум бўла бошлади. Жумладан, аввало, одамлар психологиясидаги нуқсонлар ҳақида қанча гапирган билан фойдаси йўқ, деган тушунча ўрнашиб қолган бўлса, иккинчидан партия ташкилотлари секретарлари аксарият ҳолларда биринчи даражали раҳбар измидан чиқмай, раъйига қараб иш юритишга одатланиб қолишган эди.

Узоқ йиллар давом этган маъмурий-бюрократик иш услуби оқибатида бепарволик, лоқайдлик «касали» авж олди. Кадрларда масъулият ҳисси сўниб, меҳнат ва давлат интизомига путур етди, партиявий принциплардан чекиниш ҳоллари рўй берди.

— Жанговарлик кўриги туфайли коммунистларнинг активлиги сезиларли даражада ошди, — дейди район партия комитетининг биринчи секретари Ғ. Ҳожиев. — Негаки, кўрик коммунистларнинг ўз-ўзини англашига ёрдам беряпти, уларнинг дилига қўр ташлаяпти. Қолаверса, бу муҳим сиёсий тадбир нафақат коммунистлар, балки район партия комитети фаолиятида ҳам муҳим роль ўйнамоқда. У оммавий-сиёсий ишларимизда ҳали ўз ечимини кутаётган талай муаммолар борлигини кўрсатди.

Биргина мисол. Коммунистлар билан якка тартибда бўлиб ўтган суҳбат чоғида Карл Маркс номли совхоз ишчиси, партия аъзолигига кандидат Қ. Саъдиеванинг партия ташкилоти билан алоқани узиб қўйгани ва кандидатлик карточкасини йўқотгани сабабли кўрик комиссияси уни партия аъзолигига кандидатликдан чиқариш тўғрисида таклиф киритди. Буни ўз навбатида бошланғич партия ташкилоти маъқуллади. Бир қараганда ҳамма нарса равшандай — партия Устави талабига мувофиқ иш тутилган.

Бироқ район партия комитети бюроси аъзолари бу хўжаликда бўлганларида кўрик комиссиясига Қ. Саъдиеванинг ҳаёти ва фаолиятини батафсил ўрганиб чиқишни тавсия этишди. Чунки мавжуд нуқсонларга қарши чора-тадбирлар қўллашдан кўра, унинг илдизи, келиб чиқиш сабабини аниқлаш муҳимроқдир. Шу нуқтаи назардан Қ. Саъдиеванинг туриш-турмуши ўрганилди. Маълум бўлишича, у партия аъзолигига кандидатликка комсомол сафидан қабул қилинган. Ҳақиқатан ҳам, у ўз коллективида фаоллиги, ташаббускорлиги билан ажралиб турарди. Комсомол ва жамоат ишларида актив қатнашиб, кўпчилик ҳурматига сазовор бўлган.

Аммо турмушга чиққач, активлиги сўна бошлади. Унинг ҳаёти ва турмуш тарзи билан партия ва комсомол ташкилотлари қизиқмадилар, Қ. Саъдиевани деярли унутиб қўйишди. У эса ўз ташвиши, оила юмушлари билан ўралашиб қолди. Кейинроқ турмуши бузилди. Бу орада КПСС аъзолигига кандидатлик карточкасини йўқотди.

Кўриниб турибдики, Қ. Саъдиева қийин аҳволга тушиб, яккаланиб қолди. Унга партия ташкилоти ўз вақтида амалий ёрдам кўрсатмади. Акс ҳолда, коммунистлар уни ўз сафларида сақлаб қолган ва турмуш қийинчиликларини енгиб ўтишида кўмаклашган бўлардилар. Афсуски, бундай бўлмади. Оқибатда беларволик, лоқайдлик ўз кучини кўрсатди...

— Очиғини айтганда, — деди сўзини давом эттириб Ғ. Хожиев, — бу воқеа биз учун сабоқ бўлди. Ундан тегишли хулоса чиқариб олдик. Эндиликда ҳар бир кишининг фақат ишлаб чиқаришдаги фаолиятигина эмас, балки оилада, жамоат жойидаги юриш-туриши ҳам коллектив эътиборида бўлмоқда. Меҳнаткашларнинг иш вақтидан кейинги фаолиятига унинг шахсий иши, деб қарашга чек қўйилди. Бу ўринда, айниқса коммунистлардан талаб қаттиқ бўлаётир. Негаки, коммунист ҳамма жойда коммунистлигича қолиши ва барча соҳада атрофидагиларга намуна бўлиши керак. Фақат шундагина коммунистлар ва партия ташкилотлари чинакам обрўга эга бўлишлари мумкин.

Биз Тўрткўл тўқимачилик ва ип-йигирув фабрикасида бўлганимизда, коммунистларнинг обрўси уларнинг турмуш тарзи ва меҳнат фаолиятига нечоғли боғлиқ эканлигининг гувоҳи бўлдик. Бу ерда партия аъзоларига дахлдор бўлмаган бирор соҳа йўқ. Цех партия ташкилотига уюшган 40 нафар коммунист ишлаб чиқариш илғорлари ҳамда социалистик мусобақа ғолибларидир. Улар шунга яраша обрўга ҳам эгалар.

Фабрикада ёш коммунистлар кўп. КПСС аъзоларининг ўртача ёши 30 дан ошмайди. Лекин шунга қарамай, ёш коммунистлар корхона фаолиятида салмоқли ўрин тутади.

— Илгари фабрика партия ташкилотининг таъсирчанлиги, жанговарлиги деярли сезилмасди, — дейди цех партия ташкилоти секретари В. Шашина. — Шу йил қайта қуришнинг амалий жараёни бошланиб, улар ҳаракатга кела бошлади. Якка тартибда бўлиб ўтган суҳбатларда ким нимага қодир эканлигини аниқлаб, шунга қараб иш юритдик. Аста-секин коммунистларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги активлиги ошди, ўз-ўзидан обрў ҳам кела бошлади. Бироқ ҳали бошланғич ташкилот жанговарлигини оширишнинг барча имкониятларидан тўла фойдаланаётганимиз йўқ. Бу имкониятлар кўрикнинг иккинчи босқичида ҳаракатга келтирилади. Яқинда бўлиб ўтган очиқ партия йиғилишида кўрик комиссияси партия ташкилотимизга берган характеристика тасдиқланди. Иккинчи босқични муваффақиятли бошлаш тадбирлари белгилаб олинди. Навбатдаги босқич амалий ишлар босқичи бўлиб қолади ва у коммунистлар ҳаётида туб бурилиш ясайди.

Жанговарлик кўриги бошланғич партия ташкилоти ҳаётида муҳим роль ўйнаётгани ҳақидаги бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Шаҳар уй-жой коммунал хўжалиги, Ильич номли, Димитров номли колхоз партия ташкилотлари шулар жумласидандир. Бу ерларда жанговарлик кўригининг биринчи босқичи муваффақиятли якунланди. Унда ҳар бир партия ташкилоти фаолияти комплекс ўрганиб чиқилди. Айниқса, коммунистлар қайта қуришга доир кўплаб таклиф ва фикр-мулоҳазалар билдиришди.

Беруний район партия ташкилотларининг жанговарлик кўриги комиссиялари ҳам актив фаолият кўрсатишяпти. Комиссия аъзолари шу кунгача 1500 нафар партия аъзоси билан суҳбат ўтказдилар. Якка тартибда бўлиб ўтган бу суҳбатлар чоғида 175 коммунист ўз зиммасига масъулиятлироқ партия топшириғи берилишини сўради. 47 коммунист эса оширилган социалистик мажбурият олиб ишлаш истагини билдирди. Пахтачилик соҳасида меҳнат қилаётган 30 дан зиёд коммунист оширилган мажбуриятини бажарганлиги ҳақида рапорт берди.

— Район партия комитети якка тартибда бўлган суҳбатларда коммунистлар айтган таклиф ва мулоҳазаларни умумлаштирди, — дейди райкомнинг ташкилий ишлар бўлим мудири И. Насруллаев. — Ана шу таклифлар асосида қабул қилинган қарорлар қандай бажарилаётганини қаттиқ назорат қилиб боряпмиз.

Район, область партия ташкилотлари, бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини тубдан қайта қуриш, экономикага раҳбарлик иш усул ва услубларини янгилаш юзасидан кўп таклифлар айтилган эди. Шулардан баъзилари билан танишдик.

Беруний номли совхоз ишчиси, пенсионер Райимбой Содиқов: — Хўжалигимизда етиштирилган маҳсулотни қайта ишлаш учун керакли жойга олиб боргунга қадар унинг сифати бузилиб, 20-30 проценти яроқсиз бўляпти. Бундан совхозимиз, ишчилар иқтисодий зарар кўряптилар. Биз бой берилаётган бу даромадлар учунгина эмас, ёз бўйи тер тўкиб қилган меҳнатимизга ачинамиз. Бундан ташқари бу аҳвол ҳозирги кун талабига мутлақо мос келмайди. Шуни ҳисобга олиб, мен совхозимизда консерва цехи очилишини таклиф қиламан.

Махтумқули номли колхоз аъзоси Хайитбой Валиев: — Қишлоқ аҳолисини гўшт билан таъминлаш ҳамон муаммолигича қолмоқда. Колхозчилар қачонгача бир килограмм гўштни 7—8 сўмдан сотиб олиб, тирикчилик қилади? Хўжалигимиз имкониятларидан фойдаланиб гўшт етиштиришни йўлга қўйиш лозим. Бунинг иложи бор. Масалан, чорвачилик кооперативи ташкил этиш учун бизда барча имкониятлар етарли. Мен оила аъзоларим билан мол олиб бўрдоқига боқмоқчиман. Фақат колхоз правлениеси ва партия комитети бу ишда менга ёрдам кўрсатишларини истайман.

Киров номли колхоз партия комитети секретари Отабой Матчонов: — Хўжалигимиз территориясидан «К—5» коллектори ўтган. Ундан чиқаётган шўр 400 гектар пахта майдонимизни захлатиб юборди. Шу ерларда бор-йўғи ўртача 10 центнердан ҳосил олиняпти. Район, область агросаноати мутахассислари бу соҳада бизга яқиндан ёрдам беришлари керак.

Шу колхоз сут соғувчиси Малика Сафарбоева: — Хўжалигимиз чорвачилиги норентабел соҳалигича қоляпти. Чунки шу соҳа мутахассислари ўз вазифаларига совуққонлик билан қарашади. Масалан, шу йилнинг ўзида 100 бош сигир касалликка чалиниб, кўпи нобуд бўлди. Нима учун бундай кўнгилсиз ҳодиса олдинги йилларда эмас, айнан шу йил содир бўлди? Сабаб битта: бу йил ветеринария хизмати ҳар йилгидан ёмон ташкил этилди. Мен айбдор шахслар аниқланиб, чора кўрилишини таклиф қиламан.

Бу таклиф ва мулоҳазалардан кўриниб турибдики, уларнинг ҳаммасини бир нарса — камчиликларга муросасизлик ва энг муҳими, умумхалқ манфаати бирлаштириб турибди. Коммунистлар олға бориш учун ҳалақит бераётган муаммоларни бартараф этиш борасида астойдил жон куйдиришмоқда. Уларнинг мана шу жонбозлиги жанговарлик кўригининг дастлабки босқичидаёқ ўз самарасини бера бошлади. Яъни коммунистлар ташаббуси билан бир қанча ижобий ишлар амалга оширилди. Масалан, Махтумқули номли колхозда хўжалик маркази билан фермани бирлаштирувчи 3 километрли йўл асфальтланди. Қишлоқда замонавий автобус бекатлари қуриб битказилди. Киров номли колхоз фермасида 100 бошга мўлжалланган молхона қурилди. 4 та бригада территориясидаги хонадонларни янги йилгача табиий газ билан таъминлаш ишлари олиб борилияпти. Бундай мисолларни бошқа хўжаликлардан ҳам кўплаб келтириш мумкин.

Умуман, Тўрткўл ва Беруний районларида жанговарлик кўригининг дастлабки босқичи даврида муайян ишлар амалга оширилди. Коммунистлар ўз коллективларида тутган ўрни ва масъулияти тўғрисида яна бир бор ҳисоб бердилар, келажакдаги ишларни режалаштириб олдилар. Эндиликда улар кўрикнинг навбатдаги босқичи — амалий ишлар даврига киришмоқда. Зеро, бу давр уларнинг ҳар бири фаолиятида бурилиш нуқтаси бўлиб қолади.

Р. ЕШИМБЕТОВ,
А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

МАТБУОТ ОБЗОРИ

ДОЛЗАРБ МАВЗУ

Нарпай районида аҳолига хизмат кўрсатиш плани мунтазам бажарилмаяпти. Айниқса, қишлоқ аҳлига шаҳарликларга нисбатан 2—2,5 марта кам хизмат кўрсатилмоқда. Дала меҳнаткашларига маданий-маиший ва савдо хизмати кўрсатишда нуқсонлар кўп. Дала шийпонлари ва чорвачилик фермаларида кўчма савдо дўконлари ташкил этилмаган, маданият ходимлари бадиий ҳаваскорлик коллективлари бу ерларда жуда кам бўлишади.

Нарпай район **«Пахтакорлар овози»** газетаси тахламларини варақласангиз ушбу долзарб мавзу редакция ходимларининг доимо диққат-эътиборида турганлигини пайқаш қийин эмас. Газетанинг «Сизга қандай хизмат кўрсатишяпти?» сарлавҳали рейд материалида аҳолига хизмат кўрсатиш шохобчаларининг фаолияти чуқур таҳлил қилиниб, камчилик ва нуқсонлар очиб ташланган. Унда айрим мутасадди раҳбарларнинг лоқайдлиги туфайли бу муаммолар йиллар мобайнида бартараф этилмаётганлиги танқид қилинади.

Редакция райондаги социал муаммоларни ҳал этишни жадаллаштириш мақсадида матбуотнинг турли жанрларидан изчил фойдаланмоқда. Бунга «Ишончли мулоқот» рубрикаси остида район раҳбарлари билан газетхонларнинг телефон орқали бўлаётган савол-жавоблари ҳам мисол бўла олади. Район агросаноат бирлашмаси раиси вазифасини бажарувчи З. Ниёзов ва бошқалар билан бўлган суҳбатларда меҳнаткашларни ташвишга солаётган қатор социал муаммоларни тезроқ ҳал қилиш ҳақида сўз боради.

Газетада босилган «Мен яшашни истайман» сарлавҳали материалда айрим медицина ходимларининг масъулиятсизлиги фош этилади. У бемор Суюн Элмуродовнинг редакцияга мактуби асосида тайёрланган. Тўрт ойдан бери сариқ касаллиги билан оғриётган Элмуродов ўзига керакли дори на касалхонадан, на райондаги дорихоналардан топилаётганлигидан шикоят қилади. Унинг хати газетада босиладиган бўлгач, медицина ходимлари редакцияга шошилинч тарзда бемор учун зарур дори-дармон топилганлигини хабар қилишади.

Айниқса «Танқиддан сўнг» рубрикаси остида ёритилган «На хулоса, на ўзгариш» мақоласи эътиборга лойиқдир. Унда социал масалаларга бефарқ қараганлиги учун райком бюросида қаттиқ виговор олган «Октябрь» колхози партия комитети секретари М. Тоғаев дала шийпонлари, болалар боғчалари ишини яхшилашга ҳамон эътибор бермаётганлиги қайд қилинади.

Тўрақўрғон район **«Машъал»** газетаси саҳифаларида ҳам социал масалаларни ёритишга интилиш бор. Газетанинг «Нон-бебаҳо бойлигимиз», «Аёлларни ардоқлаш керак», «Ваъдангизни унутманг, ўртоқ Қосимов» сарлавҳали материаллар ана шу мавзуга бағишланган.

Бироқ газетада бу мавзу изчил ёритиляпти, деб айтиш қийин. Районда қатор социал муаммолар тўпланиб қолган. Айниқса меҳнаткашларнинг маданий-маиший дам олишларини ташкил этиш, уларга медицина ва савдо хизмати кўрсатиш борасида жиддий нуқсонлар мавжуд. Кўпгина қишлоқларда болалар боғчалари етишмайди, борлари ҳам талаблар даражасида эмас. Мактаблар, спорт иншоотлари ва бошқа объектлар қурилиши пайсалга солинмоқда. Ана шу масалалар газета эътиборидан четда қоляпти.

КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорларида мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш учун аввало, инсон омилини активлаштириш, меҳнаткашларнинг серунум ишлаши ва фаровон ҳаёт кечириши учун барча шарт-шароитларни яратиш зарурлиги таъкидланади. Бугунги кунда социал муаммоларни тезроқ ҳал этиш энг муҳим вазифа бўлиб турибди. Матбуот ходимлари ана шу долзарб мавзуни чуқур ва изчил ёритиб боришлари зарур.

А. РАҲИМБЕРДИЕВ.

• *Фан—ишлаб чиқаришга*

ЭНГ МАҚБУЛ ЙЎЛ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Фан-техника тараққиётига кўмаклашувчи республика кенгашининг шу йил апрель ойида Тошкентда бўлиб ўтган мажлисида республика машинасозлик комплекси тараққиёти ва бу ишда фан-техниканинг роли таҳлил этилди. Унда қайд қилинганидек, кейинги йилларда маҳсулотни янгилаш, меҳнат сарфини камайтириш ва смена коэффициентини оширишга алоҳида эътибор берилди. Ниҳоят республикада 1987 йилда «Сифат» деб номланувчи комплекс программа ишлаб чиқилиб, тасдиқланди.

Ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш — фан-техника тараққиётининг муҳим йўналишидир. «Сифат» программасига мувофиқ ўн иккинчи беш йиллик республикамиз саноат корхоналарида 1400 цех ва участкани комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш, механизациялаштирилган 1600 поток-конвейер ва автомат линияларни ишга тушириш мўлжалланмоқда. Асосий ишлаб чиқариш фондларини жадаллик билан янгилаш, қувватлардан фойдаланишни яхшилаш ишлаб турган корхоналарда саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни 85 процентгача кўпайтиришни таъминлайди.

Маҳсулот сифатини оширишда талай муаммоларни ҳал этиш, шунингдек, социал шарт-шароитларни яхшилаш ҳам муҳимдир. Ишлаб чиқариш корхоналарида олиб борилган социал тадқиқотлар шуни кўрсатдики, токарь ишчи аёлнинг соат 12 гача ишлаб чиқарган маҳсулоти сифатли бўлиб, ўртада ярим соат оралиғида ишлов берган маҳсулоти брак чиқаркан. Текширув далолат бердики, шу вақтда аёлнинг қизи мактабдан чиқиб, катта кўчани кесиб ўтиши керак экан. Аёл қизининг хавотирсиз кўчадан ўтиб олишини ўйлаб, деталь сифатига бўлган эътибори камаяр экан. Худди шундай ҳодиса машинкада текст чоп этувчи аёлларда ҳам кузатилди.

Социал масала шунчалик кўп қирралики, озгина янгилишиш рўй бердими, оқибати иш унумдорлиги ва маҳсулот сифатига бориб тақалаверади. Агар ишга кечикиб келган ходимга нима учун шундай бўлганини чуқур текширмай танбеҳ берилса, нотўғри тадбир бўлиб чиқиши ҳам мумкин. Демак, битта маҳсулот сифатини таҳлил этар эканмиз, унга тегишли кўпдан-кўп социал масалаларни ҳам эътиборга олишга тўғри келади.

Маҳсулот сифатини оширишнинг яна бир йўли, бу — технологик жараёнларни реконструкция қилиш, яъни ҳар бир технологик жараённи ҳақиқатан тўғри танланганлигига кафолат бера оладиган синов стендлари, назорат қурилмалари мукаммал бўлиши керак.

«Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасига республика корхоналарида роботлаштириш ишларини назорат этиш ва бу ишларга илмий-методик ёрдам кўрсатиш вазифаси юклатилган, робот техникасига оид ишларни координациялаш группаси мавжуд. Ушбу группа республика Давлат план комитетининг машинасозлик ва фан, янги ҳисоблаш техникасини жорий этиш бўлимлари билан саноат роботларини, робот-технологик комплексларини қўллаш, янги техникани жорий этиш тартибларини акс эттирувчи методик кўрсатмалар ишлаб чиқди. Бундан ташқари роботлаштириш объектларини аниқлаш мақсадида эксперт таҳлиллар олиб боради. Координациялаш группасининг ўтган йили олиб борган рейд текширувларининг натижалари шундан далолат бердики, машинасозликдаги техникавий реконструкция ва қуроллантиришга оид қийинчиликларни ташкилий-техникавий ва методологик группаларга бўлиш мумкин экан.

Ташкилий-техникавий муаммони ҳал этишга тўсиқ бўлаётган омиллар мавжуд. Керакли ускунани ишлаб чиқара оладиган ва созлайдиган ташкилотни топиш, ишлаб чиқилган лойиҳа асосида буюртирилган ускунани ўз муддатида олиш қийин бўлади. Яъни таъминот системаси шунчалик эскириб кетганки, корхонага ёрдам бериш ўрнига унинг ишини бузади, корхона ва ташкилотлар ўзаро шартнома мажбуриятларини амалга оширишни шарт деб ҳисобламайдилар. Мазкур мисоллар фикримизнинг тасдиғи бўлиши мумкин. Ўзбекистон ирригация машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмаси ташкилий-технологик мазмунга эга бўлган интеграллашган автоматлаштирилган бошқарув системаси лойиҳасини тузиш ва уни жорий этишни планлаштирган эди. Бироқ Олмаота шаҳридаги «Проектмонтажавтоматика» лойиҳа институти вақт танқислиги баҳонаси билан бу ишдан бош тортди. Худди шу сабаб билан микро ЭҲМ «Искра — 226»дан фойдаланиб жорий этилиши керак бўлган ишлаб чиқаришни бошқарув системаси ҳам амалга оширилмади.

«Ташсельмаш» заводида асосий ускуналарнинг олиниш муддати боши берк кўчага кириб қолганлиги сабабли механик ишлов беришга мўлжалланган эпчил ишлаб чиқариш системасини бунёд этиш масаласи «осилиб» қолди. Вал типидаги деталларга ишлов беришга мўлжалланган робот-технологик комплексларни жорий этиш ҳам шу аҳволда. Гап шундаки, Ейск станоксозлик заводи билан тузилган шартномага биноан «Ташсельмаш» заводига ўтган йили валларга ишлов беришга мўлажлланган иккита қайта созлана оладиган робот-технологик комплекс жўнатилиши керак эди. Аммо Ейск станоксозлик заводида давлат қабулининг жорий этилиши муносабати билан фрезерлаш-марказлаш модули ишлаб чиқаришдан олиб ташланган, ушбу модулсиз эса мўлжалдаги робот-технологик комплексни йиғиб бўлмайди.

Энди машинасозликда янги техникани жорий этиш методологиясига тўхталайлик.

Илмий нуқтаи назардан қараганда, ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришни учта принципга бўйсундириш мумкин. Аввало мақсад ва техник воситани тўғри ҳисоб-китоб қилиш лозим. Яъни роботлаштириш объекти сифатидаги участка ва цехларни шундай танлаш кераккки, у ерда автоматлаштириш воситаларини жорий қилиш ва самарали эксплуатация этиш учун ҳамма шарт-шароитлар мужассам бўлиши даркор. Ҳаётда эса ушбу принцип кўпинча бузилади. Масалан «Узбектекстильмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасида 52 дона рақамли программа билан бошқариладиган станокнинг 21 донаси ўз хизмат вазифасини самарали адо этмаяпти.

Жорий этилаётган техника фақат янги бўлибгина қолмай, балки арзон ва ишончли бўлиши керак. Координация группасининг текширувларидан хулоса шуки, ҳамма корхоналар автоматлаштириш воситаларининг қимматлигидан нолийдилар. Тошкентдаги «Подъемник» заводида олтита саноат роботи, иккита манипулятор ва ўнта робот-технологик комплекс ўрнатилган, бироқ корхона раҳбарларининг фикрича, бу воситаларнинг қўлланишидан олинадиган самара йўқ ҳисоб. Улар қиммат ва ишончсиздир — ускунанинг электрон қисми жуда кўп ишдан чиқиб туради.

Ниҳоят, учинчи принцип комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришни кадрлар билан таъминлаш масаласидир. Афсуски, республика машинасозлик комплексида юқори малакали мутахассислар—созловчи, монтажчи, электрончилар етишмайди. Янги техникадан тўлиқ фойдаланиш биз хоҳлаган даражада эмас. Инженерлар тайёрлаш жараёнидаги камчиликлар уларнинг ишлаб чиқаришни қайта қуроллантириш иши билан банд бўлган ишчилар коллективига раҳбарлик қилишининг сустлигидандир. Бу ерда, албатта, инженернинг шахсий айбидан ташқари, у хизмат қилаётган корхона раҳбарларининг ҳам айби бор. Ишга келган ёш мутахассисга ишончсизлик, ташаббусига қулоқ солмаслик мустақилликни бўғиб қўяди. Ёш мутахассисларга жиддий топшириқ бериш ўрнига уларни ноўрин жамоат ишларига жалб қилиш, қишлоқ хўжалигига ёрдам берувчи ишларга жўнатиш одат тусига кириб қолмоқда. Аттестациялар эса норасмий тарзда ўтказилади.

Демак, кадрлар тайёрлашнинг янги шаклларини излаш керак. Бу соҳада Иттифоқимизда қатор янгиликлар мавжуд. Ульяновск шаҳрида микроэлектроникани қўллаш ва машинасозликни автоматлаштириш ҳамда тармоқлараро ўқув-методик марказлар ташкил этилмоқда. Москва шаҳрида робот-техникаси илмий-ўқув маркази ишлаб турибди. Тошкентдаги «Мотор» инженерлик марказида ўқув-илмий-ишлаб чиқариш комплекси ташкил этилган.

Ҳамма гап шундаки, академия фани, олий ўқув юрти фани, тармоқ институтлари ва бевосита корхонадаги лабораториялар, изланиш участкаларидаги назарий, амалий ва тажриба ишларини мужассамлаштириш йўлини топиш керак. Шундай бир ташкилот бўлиши керакки, у машинасозликда автоматлаштиришга оид ҳамма назарий, амалий ва тажриба ишларига умумий раҳбарлик ролини ўйнаши лозим. Фикримизча, бундай ташкилотни бунёд этиш машинасозликни ривожлантиришдаги энг мақбул ва истиқболли йўлдир. Ушбу муаммони мустақил республика регионал эпчил ишлаб чиқариш марказини ташкил этишдан бошласак мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Ҳозирги замон корхоналарида турли хил технологик жараёнларни амалга ошириш мумкин. Бироқ ҳар бир корхона ўзича ишлаб чиқариш комплексини уч сменада банд этолмайди, демак ушбу корхоналарнинг ҳеч бири ўз-ўзини оқлай олмайди. Бахтга қарши бундай ҳолат анъанавий тусга кириб бормоқда. Нима қилиш керак? Айрим технологиялар кўриниши ва мавжуд ускуналар бўйича бир неча корхоналараро кооперацияни амалга ошириш даркор. Машинасозликни автоматлаштириш соҳасидаги янги ташкилотнинг бунёд этилиши ҳозирги кун талабидир. Бу ғояни амалга ошириш йўлидаги асосий вазифа машинасозлик корохналарида эксперт текширув ва изланишлар олиб боришдадир.

Турғунлик даврида бу борадаги қатор омилларни ҳисобга олмаганимиз сабабли ҳозирги кунгача бир сўм ўрнига ўн сўм сарф этиб, керакли натижага эриша олмаяпмиз. Бундай муаммони имитацион модель ёрдамида ечиш мумкин. Шу соҳада республика Фанлар академиясининг «Кибернетика» илмий-ишлаб-чиқариш бирлашмасида қатор илмий изланишлар олиб борилмоқда ва олинган натижаларни ҳозироқ ишлаб чиқаришда қўллаш мумкин.

Ҳозирги замон технологик ускуналарига эга бўлган корхоналар ҳам рақобатлаша оладиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш қурбига эга эмас. Сабаби, корхоналар рақобатлаша оладиган маҳсулотни ишлаб чиқариш масаласи йўл-йўриқлари, усуллари комплекси шундай маҳсулот ишлаб чиқариш системасини эгалламаган. Маркетинг системаси ишлаб чиқилмаган. Бу нима дегани? Маркетинг талаб, бозор аҳволини қайси маҳсулотни ишлаб чиқариш кераклиги нуқтаи назаридан ўрганиш системасидир. Техника томонидан тараққий этган чет эл мамлакатларида 15—20 йиллардирки, маркетинг технологияси ўргатилиб келинмоқда. Мамлакатимизда эса охирги йилларгача жамиятшуносларимиз маркетингни «чиришнинг энг сўнгги босқичидаги мададкор» сифатида таърифлаб келишган эди. Ҳолбуки, маркетингни ўрганмаслик чиришга асос солиши мумкинлигини ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб беряпти. Соҳани ривожлантириш учун ўқув программалари, қўлланмалар, методик курсларни ишлаб чиқиш ва ташкил этиш керак.

Ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш перспектив программасини ишлаб чиқишда юқорида зикр этилган муаммолар қанчалик тез ҳал этилса, ишимиз унуми ошади ва чет эл технологияси, техникаси, ишлаб чиқариш усулларига эҳтиёжимиз камаяди. Бу ишда фан ходимларини, ишлаб чиқариш мутахассисларини, ёрдамчи ишчиларни қизиқтириб, рағбатлантира оладиган янги иқтисодий воситаларни ўйлаб топиш, ишга тушириш керак.

Н. МУМИНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директорининг муовини, лаборатория мудири, техника фанлари доктори.

ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

НАМАНГАН ОБЛАСТИ. Ўзбекистон пахта тозалаш заводида ишлаб чиқарилаётган пахта толаларининг 90 проценти Чехословакия Социалистик Республикасига жўнатилиб турибди. Бу кейинги йилларда социалистик мамлакатларга жўнатилаётган хом ашёнинг каттагина қисмини ташкил этади. Чехословакиядаги «Центротекс» ташқи савдо акционерлик жамиятининг вакиллари тола юборувчи корхоналар билан бевосита яқин алоқани йўлга қўйдилар. Натижада янада сифатли тола олиш учун катта имконият яратилди.

Жамиятнинг пахтачилик бўлими мудири Томаш Чабела ва социалистик мамлакатлар бўйича пахтачилик бўлими мудирининг ўринбосари Ирена Брезинова республикадаги қатор областларда, жумладан, Наманган областида ҳам бўлишди. Улар пахтакорлар ва мутахассислар билан учрашишди, кўпчилик пахта тозалаш корхоналарида хом ашёнинг сақланиши ва уни қайта ишлаш жараёнларини синчиклаб кўздан кечиришди. Хуллас, хом ашё сифатини таъминлашга дахлдор бўлган ишлаб чиқариш жараёнларини синчиклаб ўрганишди.

Шерикларнинг фикрларига қараганда Чехословакияга жўнатилаётган толаларнинг сифати сўнгги вақтларда анча яхшиланди. Чунончи хом ашёнинг кўпчилиги «Люкс» тамғаси билан баҳоланаётганлиги мутахассисларни мамнун этди. Хом ашё етиштирувчи ва уни ишлатувчи шериклар ўртасидаги ўзаро алоқаларнинг кенгайиб ҳамда мустаҳкамланиб бораётганлиги шундай яхши натижа бермоқда.

Суратда: Ирена Брезинова, Томаш Чабела, Ўзбекистон пахта тозалаш заводининг директори Мубилло Хожиев ва Наманган область агросаноат комитетининг пахта сифати бўйича мутахассиси Маматхон Жабборов.

А. КОФТУН фотоси (ЎзТАГ).

ТАСС ахбороти

1988 йил 17 декабрда Москва вақти билан соат 7дан 18 минут ўтганда Семипалатинск районидаги полигонда 20 килотоннадан 150 килотоннагача қувватли ер ости ядро портлатиши ўтказилди.

Мазкур синов ҳарбий техникани такомиллаштириш мақсадида амалга оширилди.

Синов районида ва полигондан ташқарида радиация вазияти нормал даражада.

ЖОНАЖОН ЮРТЛАРИГА ҚАЙТИБ КЕЛИШМОҚДА

БОКУ. 16 декабрь. (ТАСС мухбири). Озарбайжон ССР партия, совет ва бошқа органларининг куч-ғайратлари туфайли республикага илгари Озарбайжон территориясини тарк этган арман миллатига мансуб кишилар қайтиб келишмоқда.

11 декабрдан 15 декабргача бўлган даврда Арманистондан ўзларининг илгариги истиқомат жойларига 2300 дан ортиқ киши, шу жумладан Бокуга 1100 дан зиёд киши. Шемаха районига 315 киши, Закаталига 110, Исмоилига 54 киши қайтиб келди.

Улар қайтиб келишлари билан ўз меҳнат коллективларида ишга киришмоқдалар. Одамларнинг қайтиб келиши давом этмоқда.

• Мажбуриятларни қандай бажаряпсиз?

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН

Корхонамиз йилдан-йилга кенгайиб боряпти. Бир вақтлардаги кичкина цех ўрнида замонавий темир-бетон буюмлари заводи қад ростлади. Ўтган йили уч миллион сўмлик янги қувватлар ишга туширилди.

Завод тўлиқ пудрат усулига ўтган. Илғор ишчилар Т. Қосимов, Х. Тўйчиев, А. Аҳмедов, С. Эрматов ва Р. Илёсов шахсий планларини ошириб бажардилар. Меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини камайтириш, аҳолига пулли хизмат кўрсатиш, ишчиларга маданий-маиший шароитлар яратиш ва бошқа қатор кўрсаткичлар бўйича 9 ойлик планларини ошириб бажардик. Корхона ишчи-хизматчилари учун ўн олти квартирали уй-жой қуриб битказилди. Ариқларга қоплашга мўлжалланган янги Т-250 блоклари қувурлар, қудуқ ҳалқалари ишлаб чиқариш технологияси такомиллаштирилди. Пудрат системасига ўтиш пировард натижада ишчиларнинг манфаатдорлигини кучайтирди. Бу эса заводда рационализаторлик ва ихтирочилик ҳаракатини ривожлантирди. 1988 йил 6 рационализаторлик таклифи киритиш планлаштирилган эди. Ҳозирнинг ўзида 8 та рационализаторлик таклифи жорий қилиниб 7 минг сўмлик иқтисодий самара олинди.

Бироқ ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш, шартнома бўйича товар етказиб бериш 9 ойлик планларини бажара олмадик. Бунга, аввало, ўзимиз айбдормиз. Аммо мен социалистик мажбуриятларни бажаришда кўпинча назарга олинмайдиган нохуш ҳоллар ҳақида фикр юритмоқчиман. Тўғри, йил бошида шу мажбуриятни ўзимиз қабул қилганмиз. Мажбурият, албатта, реал асосга таянмоғи лозим. Яқин-яқинларда ҳам ҳайбаракаллачилик, шиорбозлик оқибатида таг замини бўлмаган оширилган мажбуриятлар олинаверарди. Кўпинча социалистик мажбурият коллективнинг ўз хоҳиш-иродаси билан эмас, балки юқоридан бўлган даъват асосида қабул қилинарди. Бу эса қандай нохуш оқибатларга олиб келганлигини кўриб турибмиз.

Хайриятки, қайта қуришнинг ҳаётбахш нафаси эсиб қолди. Бугунги кун кечаги иш услубини рад этяпти. Ўз-ўзини бошқариш демократия ва ошкоралик шароитида коллективнинг мажбуриятларини юқоридан белгилаш ҳақида гап бўлиши мумкин эмас.

Хўш, унда коллектив ўзи белгилаган мажбуриятни бажаришда нега оқсаяпти? Бунинг сабаблари кўп. Биринчидан, саноат корхонаси ҳали ҳам планлаштириш органлари тазйиқини сезиб туради. Иккинчидан у хом ашё етказиб берувчи корхоналарга қарам. Мажбуриятни қабул қилаётган пайтда йил давомида таъминотда узилиш содир бўлиб қолишини олдиндан билиш қийин. Амалда эса шундай бўлиб чиқяпти. Масалан, республика «Водстройиндустрия» ишлаб чиқариш бирлашмаси III кварталда заводга берилиши шарт бўлган 700 тонна цементни пландан чиқариб юборди. Бу ҳақда завод раҳбарлари ҳатто огоҳлантириб ҳам қўйилмади. Ваҳолонки, корхонамиз цементсиз ишлолмайди. Оқибатда ўнлаб ташкилотларга мурожаат қилиш, югур-югур, шикоятбозлик бошланди. Шундай қилишга мажбур эдик. Бироқ барибир пландаги цементни ололмадик. Бу, планларни бажаришдаги сусткашликни оқлаш учун баҳона эмас, балки ҳисоблашиш шарт бўлган реал фактдир.

Ишимиз айни қизиб турган долзарб паллада Оҳангарон цемент комбинати 200 тонна хом ашё бермай қўйди. Кейинроқ эса 500 ўрнига 400 маркали цемент юбора бошлади. Жомбой қурилиш материаллари комбинати керамзитни ўз вақтида етказиб бермади. Қувасой цемент комбинати ҳам таъминотда узилишларга йўл қўйди. Натижада маҳсулот ишлаб чиқариш жараёни секинлашди. Ишчиларнинг моддий манфаатдорлигига путур етди. «Занжирли реакция» юзага келиб биз ҳам истеъмолчиларимизга тайёр маҳсулотни ўз вақтида етказиб бера олмадик. Демак, қаердадир бошқа корхонада рўй берган қолоқликка бизни сабаб қилиб кўрсатаётган бўлишлари мумкин.

Яқинда бўлган партия мажлисида қолиплаш цехи ишчиси Э. Азимов мажбуриятларни бажаришга тўсқинлик қилаётган бошқа баъзи омиллар ҳақида сўзлади.

— 1977 йилдаги катта сел туфайли цехдаги асбоб-ускуна, қурилмаларнинг бир қисми ишдан чиққан эди, — деди у. — Эндиликда уларнинг аксарияти яроқсиз. Лекин шунга қарамай цехда ҳамон 34,5 минг куб метр, яъни дастлабки ишга тушган пайтдагидек бетон маҳсулоти ишлаб чиқараверишмумкин, деб ҳисоблашади. Қисқаси нореал план ҳамон амалда.

Тан олиш керак, ишчининг танқиди ўринли эди. Лекин, цех қувватини унинг ўз имкони даражасида белгилаш завод маъмурияти ихтиёрида эмас! Олтиариқ темир йўл станциясида заводимиз учун цемент юклаш-тушириш майдончаси қурилишига ер ажратилганига анча бўлди. Аммо юқори ташкилотларимиз бир неча йилдан буён қурилишни бошлашга рухсат беришмаяпти. Станция билан завод оралиғи ўн беш километрдан ошади. Цементни машинада ташиш хом ашёнинг исроф бўлишига олиб келяпти.

Ишчиларимиз завод маҳсулотларига нарх белгилашдаги камчиликлардан ҳам норози бўлишяпти. Маҳсулотларимизга жуда паст нархлар қўйилган. Масалан, шароитлари деярли бир хил бўлгани ҳолда қўшни Андижон областидаги турдош корхона бир кубометр темир-бетон буюмни 47 сўмга сотади, биз ишлаб чиқарган ана шундай темир-бетон буюмга эса бор йўғи 30 сўм нарх белгиланган.

Завод коллективи планларни, мажбуриятларни уддалашга қодир. Барча куч имкониятларни ишга солиб, эл-юрт олдида берган ваъдамизни оқлаймиз. Лекин қарс икки қўлдан, дейишганидек, ҳаракатларимиз, жон куйдиришимиз таъминотчилар, алоқадор корхоналарнинг қўллаб-қувватлашига ҳам муҳтож. Хом ашё етказиб бериш қатъий график асосида ташкил этилиши, уни бузган ташкилотларга нисбатан жазо чораларини кучайтириш лозим, деб ўйлайман.

Б. ЯМИНОВ,
Фарғона областидаги Қапчуғай темир-бетон буюмлари заводи директори.

● МАКТАБ ИСЛОҲОТИ — АМАЛДА

ҲАР БИР МАКТАБДА КОМПЬЮТЕРЛИК СИНФЛАР БЎЛСИН

ТОШКЕНТ. Мактаблар учун компьютерлик синфлар ишлаб чиқарадиган янги совет—болгар қўшма корхонаси ташкил этилди. Бу корхонага «Вариант» номи берилди. СССР Фанлар академияси умумий физика институтининг «Лидар» Бутуниттифоқ инженерлик маркази, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ҳузуридаги «Волна» хўжалик ҳисобидаги инженерлик маркази ҳамда Болгариядаги «Правец» микропроцессор техникаси комбинати ушбу корхонага пайчилар сифатида қўшилдилар.

Компьютерлик синфлар «Правец 8 А» маркали ўн битта махсус компьютер билан таъминланган бўлиб, ўқувчиларнинг фанларни пухта ўзлаштириб олишлари учун кўмаклашади.

Бундай компьютерлик синфларидан дастлабки «Вариант» комбинатида ишлаб чиқарилиб, В. И. Ленин номли Совет болалар фондига тақдим этилди ва у Марғилон болалар уйига совға қилинди.

Келажакда комбинат ўзи ишлаб чиқарадиган маҳсулотларнинг кўпчилигини республикадаги умумий таълим мактабларига юборишни мўлжалламоқда. Шу кунларда «Вариант»нинг бир гуруҳ мутахассислари республикадаги билим юртларида тажриба ўтказишяпти.

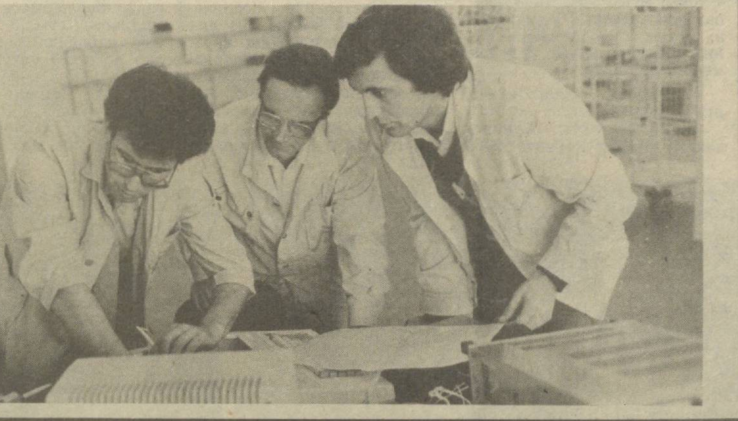

Суратда: «Правец» (Болгария) комбинатининг конструкторлар группаси раҳбари Иво Марков, созловчи Всеволод Чулков ва болгар инженери Милчо Мендов.

А. КОШКИН фотоси.

(ЎзТАГ).

ЖОНАЖОН ВАТАН БЎЙЛАБ

УСТЬ-КАМЕНОГОРСК. «Казтяжпромарматура» Ишлаб чиқариш бирлашмасида тутундан кул ишлай бошладилар. Бу ерда қозонхона газидан фойдаланиб, махсус станцияда пайвандлаш ишлари учун углекислота олинмоқда. Углекислота фақат ўз корхоналарини тўла таъминлаш учунгина етиб қолмай, айни вақтда шартнома асосида Қарағанда, Семипалатинск, Олмаота шаҳарларига юборилмоқда. Бу икки томонлама фойдали бўлмоқда: ҳам экологик муҳит яхшиланмоқда, ҳам корхона қўшимча фойда олмоқда.

ЖИТОМИР. Деталларни механик қайта ишлаш янги комплекс автомат линияларидан автомобилсозлик корхоналарида фойдаланилади. Житомирдаги автомат дастгоҳлар заводи бундай линияларни кўплаб ишлаб чиқара бошлади. Автомат линиянинг дастлабки комплекти Горький шаҳрига юборилди. Ҳар бирида бештадан саккизтагача дастгоҳ бўлган линия бутун бир механика цехи ишини бажаради.

ДУШАНБЕ. Тожикистон пойтахти марказий районининг меҳнаткашлари тунги сменадан сўнг ҳам озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олишлари мумкин. Район Совети ижроия комитети сайловчиларнинг илтимосларига биноан бу ерда шаҳарда биринчи тунги магазин очди. Харидорлар нонбулка ҳамда сут маҳсулотлари, шунингдек озиқ-овқатларнинг бир неча турларини сотиб олишлари мумкин. Тунда ишлайдиганлар учун савдо залининг очилиши — район Совети сессиясида яқинда қабул қилинган «хизмат кўрсатиш» комплекс программасини амалга оширишдаги дастлабки қадам бўлди. Районда маиший хизмат кўрсатиш, умумий овқатланиш корхоналари ҳамда дорихоналар иши графигини ўзгартириб, меҳнаткашлар учун қулай шароит яратиш режалаштирилмоқда.

(ТАСС).

Дунё воқеалари

• Дўст бошига иш тушганда...

БИРДАМЛИК

Социалистик мамлакатларнинг халқлари Совет Арманистони бошига тушган кулфатни кўнгилларига яқин олдилар. Қардош партиялар бошлиқларининг Совет раҳбарияти номига юборилган мактубларида чуқур ҳамдардлик билдирилди, оддий гражданлар совет элчихоналари ва консулхоналарига кўпдан-кўп телеграммалар юбордилар ва телефон орқали таъзия изҳор этдилар, шундан кейин эса Польша, Чехословакия, Болгария, ГДР, Монголия, Куба, ХХР ва бошқа мамлакатлар амалий ишларга киришдилар. Юқоридан бирон-бир даъватларни кутиб турмай, Арманистонда содир бўлган офатнинг миқёсларини идрок этиб, маблағ, буюмлар йиғишга киришилди, зилзиладан жабр тортганлар учун ўз ихтиёри билан қон топшириш бошланди. Ҳукумат органлари, Қизил крест иттифоқлари, жамоатчилик ташкилотлари ана шу хайрихоҳлик ва бирдамлик ҳаракатларини йўналтиришга киришдилар. Йиғилган маблағ ва буюмларни офат рўй берган жойларга жўната бошладилар. Социалистик мамлакатлардаги минг-минглаб врачлар, бинокорлар ва кончилар турли ташкилотларга мурожаат этиб, арман халқига ёрдам бериш учун жўнатишни илтимос қилдилар.

Сўнгги кунларда Варшава ва Прага, София ва Будапештдаги ўзига хос аломатлардан бири шуки, шифохона ва амбулаторияларҳузуридаги қон топшириш пунктларида навбат кутаётган одамлар пайдо бўлди. Одамлар ҳаёт-мамот манбаи бўлган ўз қонларини саховатлик билан топширмоқдалар. Польшада 2 минг литрдан кўпроқ донор қони, Чехословакия, Венгрия, Болгария ва бошқа мамлакатларда неча юз литрдан қон йиғилди.

Ереван яқинида Югославиянинг ҳарбий транспорт самолёти ҳалок бўлганлиги тўғрисидаги қайғули хабарни эшитганимизда, уруш йиллари Югославия билан бизни бирлаштириб турган қонқардошлик туйғулари, умумий фожиага дахлдорлик ҳис-туйғулари хаёлга келади. Ана шу жудолик нечоғлик дил-дилни ўртаб кетмасин, Югославия томони ҳозир Арманистон учун ниҳоятда зарур бўлиб турган бетон ва арматурани қирқиш аппаратларини, вайроналар босиб қолган одамларни қидириш учун детекторларни, хуллас, Скопледан бориб Арманистонда ишлаётган 125 қутқарувчи учун, фалокатга учраган самолёт етказиб беролмаган жами зарур нарсаларни зудлик билан яна жўнатишга тайёр эканлигини айтди.

Болаларнинг меҳр-оқибати кишининг кўнглини тоғдек кўтаради. ЧССР давлат банкидаги Арманистонга ёрдам фондига бир ярим минг крона пул ўтказилди, бу маблағни Оломоуц шаҳридаги мактаблардан бирининг бошланғич синф ўқувчилари эски қоғозларни топшириш эвазига топган пулларидан юборганлар.

Қардош мамлакатлардан неча миллионлик пул маблағлари, юзлаб тонна турли юклар, минг-минглаб номдаги товарлар йиғилди ва Арманистонга жўнатилди, бу саховат жароҳатланганларнинг азоб-уқубатини енгиллаштириши, табиий офат рўй берган шаҳар ва қишлоқлардаги ҳаётни нормал изга солишга ёрдам бериши мумкин. Аммо қилинган ишларга якун ясашга ҳали эрта, чунки, газеталардаги ҳар бир янги хабар, офат рўй берган жойда суратга олинган ҳар бир телевизион тасвир социалистик мамлакатлар халқининг қаттиқ зилзила оқибатларини бартараф этишга қўшаётган ҳиссасини кўпайтирмоқда.

Шу йилнинг декабрь ойидаги кунлар тарихимизга қайғули саҳифа бўлиб киради. Спитак, Ленинакан ва Кировакан шаҳарларида яшаган кўп кишилардан жудо бўлиб қолдик. Жудолик дарди ҳамиша кўнглимизни тиғлаб тураверади. Бошқа мамлакатларнинг қардошлик ёрдами тўғрисидаги хотира ҳам сира дилимиздан ўчмайди.

(ТАСС).

ЯҚИН ВА ЎРТА ШАРҚ МАМЛАКАТЛАРИДА

● **ҚОҲИРА.** Мисрнинг Асют шаҳрида бўлиб ўтган мамлакатдаги диний экстремист гуруҳларнинг фаолиятига қарши норозилик намойишида мингдан ортиқ киши қатнашди, деб хабар беради МЕНА агентлиги. Асют университетининг студентлари уюштирган ана шу намойиш иштирокчилари мусулмон руҳонийларининг террорчилик усулларини қораладилар.

Намойиш мусулмон руҳонийларининг яқинда Қоҳиранинг айн-Шамс районида тартибсизлик чиқаришга уринганлиги муносабати билан ўтказилди. Хавфсизлик кучлари аралашганлиги натижасида экстремист ташкилотларнинг 63 аъзоси қамоққа олинди ҳамда портловчи модда, шунингдек кўп миқдорда қурол-яроғ ва ҳукуматга қарши варақалар мусодара қилинди.

● **БАЙРУТ.** Саудия Арабистонининг пойтахти Ар-Риёдда Сурия президенти Ҳафиз Асад билан Саудия Арабистони қироли Фаҳд ўртасидаги музокаралар тугади. Саудия Арабистонининг САП ахборот агентлиги хабар беришича, томонлар араблараро муносабатларнинг кенг доирадаги масалаларини ва ҳозирги замоннинг долзарб муаммоларини муҳокама қилдилар.

Ливан матбуотининг маълумотларига кўра, музокараларда Ливандаги вазиятни бартараф этиш масаласи муҳим ўринни эгаллади. Давлат бошлиқлари Фаластин Миллий кенгашининг Жазоирда бўлиб ўтган фавқулоддаги сессияси қарорлари ҳамда Эрон билан Ироқ ўртасида жанг ҳаракатлари тўхтатилганлиги муносабати билан регионидаги вазиятнинг ривожланишини кўриб чиқдилар. Мисрнинг араб мамлакатлари уюшмасига аъзолигини қайта тиклаш эҳтимоли ҳам муҳокама қилинди. Маълумки, Исроил билан Кэмп-Девид аҳдлашувларини Миср Араб Республикаси 1979 йил март ойида имзолаганидан кейин унинг уюшмага аъзолиги тўхтатиб қўйилган эди.

(ТАСС).

ТВ ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА ТВ

19 декабрь, душанба

МТ-I. 7.00 — 120 минут. 9.05 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 1-серия. 10.15 — Умринг боқий бўлсин, Ер! 11.15 — Янгиликлар. 11.25 — Хоккей. Халқаро турнир. СССР — Финляндия. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Мамлакат телевидение студиялари ҳужжатли фильмлари. 17.05 — Сизни Спортландия таклиф этади. 18.05 — Туркман халқ чолғулари янграйди. 18.35 — Новатор ва консерваторлар. 19.20— Мультфильм. 19.30 — Аҳолини рўйхатга олиш ҳисобчиси. 19.50 — XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. 20.20 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 1-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Бир куни мен ўзимни шоир деб атадим... 23.20 — Дунё воқеалари. 23.35 — СССР халқ артисти М. Биешу ижро этади.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Уй академияси. 9.45 — Теварак-атроф билан танишиш. 10.05 — Итальян тили. 10.55— Ҳужжатли фильм. 11.05 — Тарих саҳифалари. 11.35 — Астрономия. 12.05 — Рус тили. 13.05 — Шаҳарлар ва йиллар. 13.55 — «Вутдан Вислагача». Бадиий фильм. 1- ва 2-сериялар. 18.05 — Янгиликлар. 18.15 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 19.15 — ...16 ёшгача ва ундан катталар кўрсатувига илова. 20.15 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.30 — «Юрмала—89». 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Юрмала—89». Конкурснинг давоми. 00.05 —Хоккей. Халқаро турнир. Канада — Финляндия. 01.25 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.00 — Совет Иттифоқи бўйлаб. 15.55 — «Мудҳиш хато». Бадиий фильм. 17.30 — Ўзбекистон ССР тарихининг мактабда ўқитилиши. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — Ёшлик. 19.00 — Бошланғич партия ташкилоти: тажриба ва муаммолар. 19.30 — Санъат олами. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек халқ қўшиқлари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15— «Бегоналар бу ерда юрмайди». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.35 — «Юрак амри». Бадиий фильм. 21.10 — Телефильм. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Виктор Крохиннинг иккинчи уриниши». Бадиий фильм.

20 декабрь, сешанба

МТ-I. 7.00 — 120 минут. 9.05 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 1- ва 2-сериялар. 11.25 — Янгиликлар. 11.35 — Саёҳатчилар клуби. 12.35 — Бир куни мен ўзимни шоир деб атадим... 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Ҳужжатли фильмлар. 17.00 — Салом, музика! 17.50— Мактаб: ўзгаришлар даври. 18.20 — СССР — Лотин Америкаси: ҳамжиҳатлик йўллари. 18.40 — Иқтисодий билимлар асослари. 19.10 — Дунё воқеалари. 19.25 — Актуал объекти. 20.15 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 2-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Фильм-концерт. 22.40 — Хоккей. Халқаро турнир. Швеция — СССР. 00.40 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Устоз. 9.35 — География. 10.05 — Француз тили. 11.05 — ПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Биология. 11.55 — Илмий-оммабоп фильм. 12.05 — Француз тили. 12.55 — «Икки пуллик умид». Бадиий фильм. 14.30 — Янгиликлар. 14.40 — «Баланд қорлар ёнидаги учрашув». Бадиий фильм. 1-серия. 16.00 — Рассомлар ҳақида ҳикоялар. 17.05 — Янгиликлар. 17.15 — Музикали киоск. 17.45 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 17.50 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.35 — 1988 йил қўшиқлари. 18.45 — Ритмик гимнастика. 19.15 — Хоккей. Халқаро турнир. ЧССР — Канада. 20.35 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Дўстлар экрани. 23.30 — Тонгги почта. 24.00 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.30 — Телефильм. 16.45 — Табиатшунослик. 17.15 — Телефильм. 17.30 — Ўзбек совет адабиёти. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Колокольчик. 18.45 — Ёшлик. 19.30 — Агросаноат: тажриба ва муаммолар. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Шу куннинг долзарб мавзуси. 20.30 — Ахборот. 20.50— Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Келдию кетди». Бадиий фильм. 23.45 — Тошкент студияси кўрсатади.

УзТВ-II. 19.25 — «Умид юлдузи». Бадиий фильм. 1-серия. 20.40 — Телефильм. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Шаҳар чеккасидаги сайр». Бадиий фильм.

21 декабрь, чоршанба

МТ-I. 7.00 — 120 минут. 9.05 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 2-ва 3-сериялар. 11.20 — Янгиликлар. 11.30 — Сизни Спортландия таклиф этади. 12.30 — Хоккей. Халқаро турнир. Швеция — СССР. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Свердловск телевидение студиясининг программаси. 17.05 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 17.50 — Фортепьяна ва оркестр учун 1-концерт. 18.30 — Фидойи шахслар. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.35 — Катталар учун мультфильмлар. 19.55 — Ёзувчи Ч. Айтматовнинг чиқиши. 20.25 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 3-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Кубанка». Халқ ашула ва рақс ансамблининг концерти. 22.40 — Хоккей. Халқаро турнир. СССР — ЧССР. 00.40 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ленин билан 250 соат. 9.35 — Гигиена ва физиология ҳақида суҳбатлар. 10.05 — Немис тили. 11.05 — Фан: назария, тажриба, практика. 11.35 — Н. А. Некрасов. «Аёз бобо». 12.05 — Немис тили. 13.05 — «Георг В нинг сўнгги кунлари». Бадиий фильм. 14.20 — Қишлоқ янгиликлари. 15.20 — Янгиликлар. 15.30 — «Баланд қорлар ёнидаги учрашув». Бадиий фильм. 2-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 19.15 — Хоккей. Халқаро турнир. Швеция—Финляндия. 20.35 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори.

УзТВ-I. 16.30 — Телефильм. 16.45 — Табиатшунослик. 17.20 — Телефильм. 17.30 — Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 17.55 — Янгиликлар. 18.10 — Мультфильм. 18.20 — Рус тили — барчага. 18.50 — Қайта қуриш чорраҳаларида. 19.30 — Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган куннинг 100 йиллигига. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Эстрада калейдоскопи. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Инсон ва қонун. 23.15 — Экран намойиш этади...

УзТВ-II. 19.30 — «Умид юлдузи». Бадиий фильм. 2-серия. 20.50 — Телефильм. 21.00 — Фильм-концерт. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Порох». Бадиий фильм.

22 декабрь, пайшанба

МТ-I. 7.00 — 120 минут. 9.05 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 3- ва 4-сериялар. 11.15 — Янгиликлар. 11.25 — Салом, музика. 12.15 — Хоккей. Халқаро турнир. СССР — ЧССР. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Ҳужжатли фильм. 17.20 — ...16 ёшгача ва ундан катталар 18.05 — Ғолиблар. 19.20 — Дунё воқеалари. 19.40 — XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. 20.25 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 4-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Социалистик мамлакатлар ижодкор ёшларининг фестивали. 23.45 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ёшлик ҳақида диалоглар. 9.45 — Табиатшунослик. 10.05 — Испан тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — ПТУ ўқувчиларига. 11.35 — М. Е. Салтиков-Шчедрин. Эртаклар. 12.05 — Испан тили. 13.05 — «Болалар боғчаси». Бадиий фильм. 1-серия. 14.10 — Янгиликлар. 14.20 — «Баланд қорлар ёнидаги учрашув». Бадиий фильм. 3-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.40 — Ритмик гимнастика. 19.10 — Мультфильм. 19.30 — Баскетбол. Европа чемпионларининг кубоги. 20.10 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.10 — Братислава музикали тантаналари фестивалининг концертлари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Болалар боғчаси». Бадиий фильм. 2-серия. 23.30 — Свердловскда бўлиб ўтган ҳужжатли фильмлар кинофестивалининг совриндор фильмлари. 23.55 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.00 — Болалар учун театр. 15.45 — Ҳужжатли фильм. 16.10 — Иван Макарович. Бадиий фильм. 17.30 — Ўқитувчи экрани. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Пионерлар мамлакатида. 19.00 — Амалдаги интернационализм. 19.35 — Телефильм. 19.45 — Комсомол прожектори. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Қўшиқ қалб изҳори. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Телевизион театр почтаси. 23.30 — «Маҳаллада дув-дув гап». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.30 — Фильм концерт. 20.00 — Ёшлик. 21.00 — Реклама. 21.10 — Телефильм.

23 декабрь, жума

МТ-I. 7.00 — 120 минут. 9.05 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 4-, 5-, 6-сериялар. Танаффусда янгиликлар. 12.25— Фидойи шахслар. 13.10 — Туркман халқ чолғулари янграйди. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Красноярск санъат билим юрти камер оркестрининг концерти. 16.50 — Фан: назария, тажриба, практика. 17.20 — Нега ва нима учун? 17.50 — Украина ССР телевидениесининг программаси. 18.35 — Шеърият лаҳзалари. 18.40 — Бизнинг мерос. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.35 — Мультфильмлар. 19.55 — Шу куннинг почтаси. 20.25 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 5-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 6-серия. 23.20 — Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Музика. 10.10 — Инглиз тили. 11.05 — ПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.05 —Инглиз тили. 13.05—«Болалар боғчаси». Бадиий фильм. 2-серия. 14.20 — Янгиликлар. 14.30 — «Қиялик». Бадиий фильм. 18.35 — Янгиликлар. 18.40 — Ҳужжатли фильм. 19.00 — Саёҳатчилар клуби. 20.00 — Ҳужжатли фильм. 20.15 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.30 — Эфирда — музика. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Эфирда музика. 23.15 — Спидвей. Халқаро мусобақалар. 23.55 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.00 — Телефильм. 15.10 — «Ҳаёт мазмуни». Бадиий фильм. 16.45 — География. 17.10 — Телефильм. 17.30 — Олий ўқув юртлариаро илмий-методик конференция. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.25 — Инсон болаликдан бошланади. 19.00 — «Бариш» турк ҳаваскорлик ансамблининг концерти. 19.30 — 1988 йилнинг муҳим сиёсий воқеалари. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Шу куннинг долзарб мавзуси. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Оталар чойхонаси — кулгу кошонаси.

УзТВ-II. 19.30 — «Унутилмас». Бадиий фильм. 21.00 — Тошкент студияси кўрсатади. **ДУШАНБА.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Концерт программаси. 22.55 — «Васият». Бадиий фильм.

24 декабрь, шанба

МТ-I. 7.00 — 120 минут. 9.00 — «Катта ўйин». Бадиий фильм. 5-, 6-серия. 11.10 — Нега ва нима учун? 11.40 — Социализм мамлакатларида. 12.10 — Матбуот билан учрашув. 12.25 — Дунё воқеалари. 12.45 — Свердловскда бўлиб ўтган ҳужжатли фильмлар Бутуниттифоқ I фестивалининг якунлари. 14.15 — Шанба — ота-оналар куни. 15.30 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 16.25 — «Айбдор деб топилсин». Бадиий фильм. 17.55 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 18.25 — Давлат «Березка» академик хореография ансамблининг концерти. 19.00 — Халқаро программа. 20.00 — Солдат қўшиқлари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Солдат қўшиқлари. Концертнинг давоми. 23.45 — Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Студия таништиради. 9.20 — Здоровье. 10.05 — Иқтисодий билимлар асослари. 10.40 — Компьютер билан диалог. 11.25 — Ҳайвонот оламида. 12.25 — Педагогика ҳамма учун. 12.40 — Инсон. Ер. Коинот. 13.40 — «Рисоладаги эр». Бадиий фильм. 15.10 — Номусиқавий воқеа. 15.55 — Рақсга таклиф. 17.55 — «Оддий Арктика». Бадиий фильм 1-, 2-сериялар. 20.25 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.40 — Тўпли хоккей. СССР чемпионати. 21.30 — Время.

УзТВ-I. 9.00 — «Ассалому алайкум». 10.00 — Ёшлик. 10.45 — Гражданин бўлиб етиш. 11.15 — «Дерсу Узала». Бадиий фильм, 1-серия. 12.25 — Китоб дўстлари. 13.15 — Оналар мактаби. 13.45 — Хўжасизликка барҳам берайлик. 14.20 — М. Шайхзода. «Жалолиддин Мангуберди». Видеофильм. 1-серия. 15.30 — Спорт программаси. 16.40 — Бевосита мулоқот. 17.40 — Мультпанорама. 18.35 — Ёшлик. 19.20 — Ишонч мердиани. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Катталар учун мультфильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — ЎзССРда хизмат кўрсатган артистлар Т. Қодиров ва Г. Фозилжонова концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Эртага — премьера.

УзТВ-II. **ДУШАНБА.** 18.00— Болалар учун концерт. 18.30 — Мультфильм. 18.45 — Жаҳон бир ҳафта ичида. 19.00 — Новости. 19.20 — Музикали программа. 20.00 — Ахбор.

25 декабрь, якшанба

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ритмик гимнастика. 9.30 — Узоқ Шарқ. 9.50 — Спортлото. 10.00 — Будильник. 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.30 — Тонгги почта. 12.00 — Нигоҳ. 13.00 — Музикали киоск. 13.30 — Қишлоқ янгиликлари. 14.30 — Здоровье. 15.15 — Сиз бунга қодирсиз. 16.00 — Шундай инсон яшади. 17.25 — Билса ҳазил, билмаса чин. 18.00 — Жаҳоннинг йирик музейи. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15— Мультфильм. 19.30 — «Миллионни қандай ўғирлаш керак». Бадиий филмь. 1-, 2-сериялар. 21.30 — Время. 22.05 — Телевизион танишув. 23.25 — Футбол шарҳи. 00.20 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Зарядкага сафланинг! 8.45 — Сиз яратган боғ. 9.20 — Уфқ. 10.00 — Ажойиб кишилар ҳаёти. 10.35 — Иқтисодий билимлар асослари. 11.05 — Оламга саёҳат. 12.05 — Педагогика ҳамма учун. 12.35 — Мультфильмлар. 13.00 — Ҳужжатли фильмлар. 13.40 — Реклама. 13.45 — Лопе де Вега. «Рақс ўқитувчиси». Фильм-спектакль. 16.00 — Акробатик рок-н-ролл бўйича Бутуниттифоқ турнири. 16.45 — Мультфильм. 16.55 — «Кречинский тўйи». Бадиий фильм, 1-, 2-сериялар. 19.00 — Спорт ва шахс. 19.30 — Телевизион музикали абонемент. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Чанғи спорти. «Красногорск чанғиси» Бутуниттифоқ мусобақалари. 21.30 — Время. 22.05 — «Покровск дарвозаси». Бадиий фильм. 1- ва 2-сериялар. 00.20 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 9.00 — «Ассалому алайкум». 10.00 — Оила даврасида. 10.35 — Биргаликда куйлаймиз. 11.00 — Светафор. 11.50 — «Дерсу Узала». Бадиий фильм. 2-серия. 13.00 — Дўстлик экрани. 14.00 — Қўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ. 14.50 — М. Шайхзода. «Жалолиддин Мангуберди». Видеофильм, 2-серия. 16.05 — Кўп миллатли совет маданиятида икки тиллилик ва кўп тиллилик. 17.20 — Реклама. 17.45 — Мультфильмлар. 18.25 — Санъат ғунчалари. 18.55 — Аёл мадҳи. 19.20 — Тилга эътибор. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Дам олиш концерти. 21.30 — Время. 22.05— ЎзССР халқ артисти О. Худойшукуров куйлайди. 23.05 — Биз ичадиган сув ҳақида.

УзТВ-II. **ДУШАНБА.** 17.35 — — «Капитанга турмушга чиқиш». Бадиий фильм. 19.00 — Новости. 19.15 — Телетомошабин ҳамроҳи. 20.00 — Ахбор. 20.15 — Юмор кечаси. 21.30 — Время. 22.05 — Набзи айём.

Ў з б е к и с т о н — А р м а н и с т о н г а

Дўстнинг самимияти, садоқати, мардлиги ташвишли кунда билинади, дейди халқимиз. «Аврора» садоси зулмат бағрини тилкалаган кундан буён жуда кўп кулфатлар, азоблар, ташвишлар совет халқларининг дўстлигини синовдан ўтказди. Ҳамма вақт бардош, сабот, бирлик, ҳамдардлик устун келди.

ҚАЛБНИ ҚАЙҒУ ТИЛГАНДА...

АРМАН биродарларимиз бошига оғир кулфат ёғилган кунларда жуда кўп одам ана шу ҳақда ўйлади. Рус, ўзбек, озарбайжон, тожик... Йўқ, бу кунларда уларнинг бирортаси миллат ҳақида суриштирган эмас. Улар жон-жигар, қон-қардош, ака-укалар, опа-сингиллардек бир бўлиб қайғуни енгишга, офат келтирган зарарни биргаликда кўтаришга киришдилар.

9 декабрь. Самарқанд аэропортига машиналарда палаткалар олиб келишди. Сўнг озиқ-овқат маҳсулотлари, дори-дармонлар, кийим-кечаклар. Шу куни область партия комитети, область ижроия комитети телефонлари тинимсиз жиринглаб турди, хабарлар оқими тобора тошиб борарди.

«Пенсионер ая Ойсара Содиқова ўз нафақасидан 50 сўмини ёрдам фондига ўтказиш учун Пахтачи районининг Зиёвуддин посёлкасидаги банк бўлимига келди».

«Авиаотряд ходими коммунист Юрий Отажонович Иброҳимов меҳнат отпускасини зилзила мусибат келтирган жойлардаги қурилишда ўтказишга қарор қилди».

«Самарқанд медицина институтида ёш жарроҳлар, шифокорлар отряди тузилди. У Арманистонга жўнаб кетишга тайёр!».

«Область халқ таълими бўлими мудири Ҳ. Н. Нормуродов кўрсатма кутиб ўтирмай, штаб тузди. Маорифчилар ёрдамини амалга ошириш шу ерда марказлаштирилди».

«Булунғур район бирлашган касалхонасида 300 нафар донор қон бериш учун тайёр туришганини бош врач ўринбосари Ш. Одилов хабар қилди».

«Иштихон районидаги Свердлов номли совхозда ўтган митингда Қирқжигит Аминов сўзга чиқиб, Ленинаканда ҳарбий хизматни ўтаганини айтди ва бугуноқ 30 сўм ёрдам фондига ўтказаман, — деди».

«Область «Ленинский путь» газетаси журналистлари бир кунлик иш ҳақларини жабрланган арман биродарларига ёрдам фондига жўнатдилар».

«Красний двигатель, лифтсозлик, «Хлопкомаш», чинни заводлари коллективлари бир кунлик иш ҳақини кўчириш ҳақида барчага мурожаат билан чиқдилар». «8-март» тикувчилик фабрикаси коллективи 700 та куртка (25 минг сўмлик) жўнатди»...

Кечга томон самарқандликлар 200 минг сўмдан зиёд пул ўтказганликлари маълум бўлди.

10 декабрь. Ҳамма жойда байроқлар эгиб қўйилган. Одамлар почта бўлимларига, омонат кассалари томон келишмоқда. Самарқанд область ижроия комитети биноси ёнига бир неча киши келиб тўхтади. Милиционер одатдагидан кўра мулойим муомала қилиб, уларнинг сўзларини тинглади:

«Сиз иккинчи қаватга чиқинг, 205-хона. Ҳаёт Неъматов деган кишига учранг. Сиз эса тўртинчи қаватга кўтарилинг!» У одамлардан бинога кириш учун ҳужжат ҳам сўрамади. Чунки одамлар юзидаги қайғу аломатлари ҳар қандай ҳужжатдан баланд туришини у яхши англарди. Биз ҳам иккинчи қаватга кўтариламиз.

Ҳаёт Неъматов ўзи мажруҳ йигит. Аммо руҳан доим тетик. Ўзбек ва тожик тилларида шеърлар ёзади. Кўп йиллардирки, область халқ таълими бўлимида ишлайди. У кеча ўз маошидан 100 сўмини ёрдам фондига ўтказди. Бугун эса дам олиш кунида навбатчилик қиляпти. — Бир ўғил, бир қизни ўз қарамоғимга олмоқчиман, дейди у. — Кечадан буён бу ерга 24 киши ташриф буюрди.

У махсус дафтарни қўлига олди. Келганларга оид ҳамма маълумотлар бор.

— Елена Евгеньевна Чигваринанинг турмуш ўртоғи ГДРда хизматда экан. У эри билан телефонда боғланибди. Икки болани олгач, кейин жўнаб кетаркан. Ўзининг уч нафар фарзанди бор экан, — дейди Ҳаёт ака. — Мухтасар Акромова эса бир боланинг онаси. Оилани қабул қилишга тайёрмиз, дейди.

Лойиш посёлкасидан Бахтиёр Ҳамидов ва Мавлуда Очиловалар келишди. Улар яқинда оила қуришган экан. Бахтиёр босмахонада ишларкан. Икки нафар бола ва яна бир оилани қарамоғимизга оламиз, деб улар эллик километр йўл босиб келишибди. Рўйхатга ёзилганлар орасида турли миллат вакиллари бор. Корейс Рима Ким, мордвин Нина Абидова шулар жумласидандир. Бу халқларимиз бирлиги, ҳамдард, ҳамфикрлигини кўрсатади.

Область партия комитетининг инструктори Т. Шарипов телефон трубкасини кўтарди.

— Алло, мен Нурота район партия комитети инструктори Мавлон Ҳайдаровман. Бизга 44 та ариза тушди. 89 нафар болани олишга одамлар тайёр туришибди. Бугун донорлар 24 литр қон топширишди. Ёрдам фондига 8 минг 800 сўм пул ўтказдик...

Иккинчи телефон жиринглайди. Навбатчи Наталья Владимировна Романенко трубкани олади. Самарқанд район партия комитетидан хабар қилинди: Арманистонга жўнатиш учун 10 мингта шифер, 360 куб метр тахта, 140 тонна цемент, 40 мингта ғишт, 10 тонна сабзавот, 4 тонна мева, 400 яшик шарбат консерваси, 100 минг дона тухум. 500 та иссиқ кийим (болалар учун), 3 та юк машинаси тайёр!

— Районда бугун қанча пул ўтказилди?

— Ўн минг сўм. Шунингдек 50 нафар қурувчи шай турибди. 100 кишини қабул қилишга жой бор.

Кечқурун область партия комитети секретари М. А. Умаров раҳбарлигида бугун қилинган ишларга якун ясалди. Эртанги вазифалар белгиланди.

Шу куни Самарқанд шаҳри меҳнат коллективлари 274 минг сўм пул ўтказишди.

11 декабрь. Якшанба. Кўпчилик Марказий Универмаг сари ошиқмоқда. Ҳали яқинда бу ерда шакар сотиш йўлга қўйилгани ҳақида матбуот ёзганди. Марказий телевидение эса универмаг Венгрия савдо фирмалари билан тўғридан-тўғри шартнома тузганини хабар қилди. Яна нима гап экан?

Универмагда «Холис хизмат бюроси» очилибди, одамлар Арманистонга нима жўнатишни истасалар шу ерда харид қилиб ёки уйларидан келтириб бюрога топширади. Йиғилган нарсалар махсус контейнерларда Ереванга жўнатилади. ЦУМ ходимлари бу хизмат учун ҳақ олмасликка қарор қилдилар.

— Шу мусибатли кунларда ҳеч ким қўл қовуштириб туролмайди, — дейди ЦУМ директори Рафиқ Азимов, — ҳозир почталарда посилкалар кўпайиб кетди. Биз ана шу ишни енгиллатиш чорасини қидирдик. Контейнерларимиз бор. Тағин юборилаётган нарсалар тўпланиб, тез жўнатилади. Коллективимиз 9 декабрь куниёқ 2,5 минг сўм пул ўтказди, қолган харажатларни ҳам 700 киши ўз гарданимизга оламиз. Ахир, азалдан инсон бошига кулфат тушса унга ёрдамга югурамиз. Бу улуғ оила — Советлар оиласининг ўзига хос фазилати эмасми, ахир!

Хабарлар бугун ҳам келиб турди.

«Жомбой районидаги корхоналарининг 8 тасидан аризалар тушди. Ишчилар ўз қарамоқларига болаларни, оилаларни олишни сўрашмоқда».

«Химия заводи профилакторийсида 30 нафар бола учун жой ҳозирлангани, ишчилар 20 гўдакни ўз уйларига олиб кетажакларини партком секретари хабар қилди».

«8-март» тикувчилик бирлашмаси профилакторийсида 50 нафар бола учун жой ҳозирланди».

«32 болани олиш ҳақида Булунғур районидаги Красногвардейск шаҳарчаси аҳолисидан ариза тушди».

12 декабрь. Самарқанд аэропортидан Ереванга самолётлар қатнови тобора кўпаймоқда. Самарқанд чинни заводи бир контейнер идиш, пойабзал фабрикаси 500 жуфт оёқ кийим, область савдо бошқармаси бир неча миллион сўмлик кийим-кечак, нарпайликлар вагон-уйлар жўнатиб улгуришди.

Самарқанд район аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармасида 530 киши бир кунлик иш ҳақини ёрдам фондига ўтказди.

«Гўзал» кооперативи 4 минг сўм пул ўтказди...

Самарқанд Главпочтамтида ишчилар дам олиш куни арманистонлик дўстлари фойдасига меҳнат қилишганини маълум этишди.

Шанба-якшанба кунлари қарийб 2 минг жойда митинг бўлиб ўтгани қайд этилди. Бу митингларда ўн мингга яқин киши сўзга чиқди. Ҳамманинг дилида, тилида, фикрида, шуурида битта гап: арман дўстларимиз билан биргамиз!

...Мультфильм кўриш учун барвақт туришга одатланган қизим, 2-синф ўқувчиси Гулруҳ Марказий телевидениенинг «120 минут» деб номланган программасини кўраркан ранги ўзгарди.

— Дада, уйлари бузилган, куйган бўлса, болалар қаерда яшашади?

— Биз томонга келади, қизим.

— Кийимлари ҳам куйганми?

— Ҳа, қизим!

— Дадажон, майли яқинда Москвадан менга олиб келган пальтони юборайлик. Уйимиз ёнганда бизга ҳам...

У ғилт этиб ютинди, кўзида ёш. Уйимиз ёнганда у жажжи қизалоқ эди. Аммо ҳаммаси ёдида қолган. Ҳа, офатни гўдак ҳам, қария ҳам унутолмайди. Унинг тафаккурида офат билан бирга яхшилик қўлини чўзган кишилар сиймоси ҳам қолади. Бу сиймо нури одатда тунни, зулматни чекинтириб туради.

Муаллифнинг шахсий илтимоси: Ушбу мақола гонорарини 700412 счётга ўтказишни редакциядан сўрайман.

Ж. МАМАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

700412-счётга

Садоқат рамзи

Кун сайин совет кишиларининг қардошлиги ва меҳршавқатидан далолат берувчи янги-янги хабарлар келиб турибди. Биз москвалик журналистлар билан бирга мамлакатнинг барча томонларидан Ереванга, Арманистон Компартияси Марказий Комитетига келаётган хат-хабарларни кўздан кечириш имконига эга бўлдик.

Бошқа хабарлар билан бирга Хоразмдан олинган ушбу хабар бизни ғоят тўлқинлантирди:

Мен 8 ёшдаман, деб ёзади Шовот районидан Садоқат Абдуллаева. — 10 сўм тўпладим. Китоблар сотиб олмоқчи эдим, бироқ Арманистондаги офатдан кейин ўзимнинг ана шу 10 сўмимни у ерга юборяпман. Агар зарур бўлса, қон беришим мумкин.

Қизча жамғармасини ҳам, эзгу сўзларини ҳам аямайди, зарур бўлса, қон ҳам бермоқчи!

Бошига кулфат тушган халққа кичкина юртдошимиз ўзининг ана шундай оддий, самимий сўзлари билан мадад бермоқда.

Демак, Садоқат Абдуллаевани оила, мактаб, Ватан тўғри тарбиялаган. Демак совет жамиятининг анъаналари кучли ва олижанобдир.

700412-банк счетига тушаётган пул кўпайиб бормоқда. Ўзбекистон Ахборот агентлигининг мухбирига Арманистон ССРдаги зилзила оқибатларини тугатишда ёрдам кўрсатувчи Ўзбекистон ССР комиссиясида маълум қилишларича, бир кун ичида фонд маблағи тўрт миллион сўмдан ортиқ кўпайди.

Шу тариқа 16 декабрь эрталабгача Ўзбекистонда тўпланган пул миқдори **ўн етти миллион етти юз тўқсон етти минг икки юз сўмни** ташкил этди.

Гражданлардан тушган пул бир миллион сўмдан ошиб кетди. Меҳнат ва ўқув коллективлари, жамоат ташкилотларидан тушган пул ҳозирнинг ўзидаёқ 16791000 сўмга етди.

...Банк ходимлари илгаригидек қизғин меҳнат қилмоқдалар. Дам олиш кунлари арафасида юборилаётган кўплаб молиявий ҳужжатлар жадал расмийлаштирилиши керак, чунки Арманистоннинг зилзиладан зарар кўрган шаҳар ва қишлоқларига ёрдам фондига юборилаётган маблағлардан ҳозирдаёқ фойдаланиш мумкин бўлади.

(ЎзТАГ мухбири).

Кулфатга ҳам, шодликка ҳам шерикмиз

Самарқанд шаҳри ишчилари, хизматчилари, зиёлилари, студент ва ўқувчилари — ҳамма-ҳамма шундай демоқда. Улар қардош арман халқи бошига тушган кулфатдан чуқур қайғурмоқдалар. Табиий офат ҳақидаги шум хабар тарқалиши биланоқ, гўё бутун Самарқанд оёққа қалқигандек бўлди. Кўҳна шаҳар аҳли биринчи кунданоқ Арманистонга ёрдам беришга ошиқди. Ҳозир Самарқанд аэропортидан зилзиладан зарар кўрган жабрдийдалар номига кетма-кет юк ортилган самолётлар парвоз қилмоқда. Учувчилар дори-дармонлар, чодирлар, иссиқ кийим-бош, шунингдек, энг зарур бошқа жиҳозларни элтишяпти.

Ҳозир областдаги барча корхоналар қардош арман халқига ёрдам беришда иштирок этяпти. Чунончи 8 март номли тикувчилик бирлашмаси коллективи ўсмирларга атаб 25 минг сўмлик 700 та куртқани жўнатди.

Табиий офатдан зарар кўрганларга ёрдам бериш бўйича ишларга область партия комитетида тузилган махсус штаб раҳбарлик қилмоқда.

Суратларда: 1. Область қон қуйиш станциясининг дорихонасида дори-дармонларнинг янги туркуми жўнатишга ҳозирланмоқда. 2. Қизил Ярим ой жамиятининг фаолларидан (чапда) Н. Пургина, Л. Эргалиева ва В. Гудкова.

Р. ҒОФУРОВ фотолари (ЎзТАГ).

● АДАБИЁТЛАР ДЎСТЛИГИ — ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ

ЎЗБЕГИМ ТОЖИК БИЛАН

Турғунлик йиллари таъсири билан ўзбек-тожик адабий алоқаларида бир қатор муаммолар тўпланиб қолган эди. Ҳозир ана шу тугунларни ечиш йўлида ҳар икки республика партия ташкилотлари, адиблари, фан ва маданият ходимлари бир ёқадан бош чиқариб астойдил меҳнат қилмоқдалар. Айниқса, икки республика делегацияларининг бир-бирлари ҳузурига ташриф буюришлари ҳар томонлама фойдали бўлмоқда.

Кечагина тожикистонлик адабиёт мухлислари яна бир ҳаяжонли лаҳзалар гувоҳи бўлишди. Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениеси секретари, ўзбек ва тожик халқларининг севимли шоири Абдулла Орипов ўзининг ижодкор дўстлари Жуманиёз Жабборов ва Жонибек Қувноқ билан Душанбега қадам ранжида қилди. Кеча Тожикистон Ёзувчилар союзида илиқ суҳбат бўлиб ўтди. Мазкур Союз правлениеси секретари Ибод Файзуллаев меҳмонларни бугунги тожик адабий муҳити билан батафсил таништирди. Сўнгра бу суҳбат Тожикистон Компартияси Марказий Комитети секретари А. Дадабоев ҳузурида давом эттирилди.

Ўзбек адиблари тожик классик адабиёти асосчиси Рудакий ҳайкали пойига гулдасталар қўйишди. Тожикистон қишлоқ хўжалик институти ҳаёти ва фаолияти билан танишишди. Мирзо Турсунзода номидаги адабиётчилар уйида уюштирилган «Адабиётлар дўстлиги — халқлар дўстлиги» мавзуидаги адабий кеча, айниқса мароқли бўлди. Бунда тожик ва ўзбек адибларининг қалб сўзлари, шеърий сатрлари янгради. Шунингдек меҳмонлар Турсунзода шаҳридаги бир қатор саноат корхоналари ва хўжаликларининг меҳнат коллективлари билан ҳам учрашдилар.

Шоди САТТОР,
«Совет Тожикистони» газетасининг ходими.
Душанбе шаҳри.

САРСОНЛИК-САРГАРДОНЛИК

● Газетхон ҳукмига ҳавола

Ҳовлини ўт-ўланлар, ҳар хил чиқиндилар қоплаб кетган. Авваллари ҳамманинг ҳавасини келтирган кўркам иморатлар ҳар ер-ҳар еридан нурай бошлабди. Бинонинг юқори томони занглаб кетган эски туски тунукалар билан тўсиб қўйилган. Ана шу ғаройиб деворнинг нариги тарафидаги уйда Шукур Ваҳобов, бериги томонида эса Марғуба Ваҳобова (Раҳматова) ўз оиласи билан истиқомат қилади. Марғуба тиклатган девор оқибатсизлик ва шафқатсизлик белгиси сифатида мунғайиб турибди.

Бир вақтлар бу ҳовлига Шукур Ваҳобов қараб турарди. Ака ва сингил орасига совуқчилик тушдию, у ўз ҳолига ташлаб қўйилди.

Марғуба Раҳматова Ўрта Осиё медицина педиатрия институтини битирган. Билимли бўлиб олгандан кейин халққа, юртга хизмат қилиш бурчини бажо келтирмоқ даркор. Марғуба буни яхши тушунса керак. Лекин негадир кўпдан буён ҳеч қаерда ишламай келмоқда. У болалар врачи. Бундай мутахассисга республикамизда эҳтиёж катта. Қолаверса, олий маълумот бериш учун унга давлат томонидан озмунча маблағ сарф этилганми?

Ақлли одам қиладиган ишининг охири нима билан ва қандай тугашини олдиндан кўз ўнгига келтириши, қаерга боришини йўлга чиқишдан аввал билиши керак. Акс ҳолда, у йўл ўртасида сарсон бўлиб қолади. Марғубанинг шифохоналарда масъул вазифаларда ишлаб турган акаси ва келинойисига нисбатан қилаётган хатти-ҳаракатлари ҳақида ўйлаганимда хаёлимга беихтиёр шу фикр келди.

Бир неча йилдирки, Марғуба Раҳматова Шукур Ваҳобов ва унинг бола-чақасини ота-онадан мерос бўлиб қолган ҳовли-жойдан ҳайдаб чиқариш ҳаракатида. Шукур Ваҳобов Киров район халқ судидан тортиб то Ўзбекистон ССР Олий судигача мурожаат этди. «Оиламнинг тинчлигини ҳимоя қилинглар», деб Киров район ички ишлар бўлимига аризнома ташлади. Тошкент шаҳрида ги яна аллақанча юқори ташкилотларга нажот истаб борди. Афсуски, коммунист Шукур Ваҳобовнинг арз-додини сабр-тоқат билан тинглайдиган инсофли киши топилмади. Тўғри, у шикоят хатларининг деярли ҳаммасига жойлардан жавоб олди. Лекин сариқ чақачалик нафи тегмаган бу қоғозлар кимга керак? Бир эмас, икки папкани қаппайтириб ётибди, холос.

Шулар ҳақида ўйлаб турганимда телефон жиринглаб қолди.

— Алло! Редакциями? Бу мен, Шукурман. Киров район халқ суди икки кун давомида халқ судьяси Флюре Зуфаровна Шокирова раислигида Марғуба Раҳматова аризномасини кўриб чиқиб, даъвосини қаноатлантирди. Рафиқам билан ўғил-қизимни уйдан чиқариб юбориш ҳақида ажрим чиқарди. Мен олиб борган гувоҳларнинг сўзларини инобатга олмади.

Чуқур хўрсиниш эшитилдию, телефон жимиб қолди. Наҳотки, шу рост бўлса? Рост экан.

Биринчи хотинидан фарзанд кўрмаган Шукур Ваҳобов ундан ажрашиб, эри вафот этган Мавжуда деган ҳамшира аёлга уйланган эди. Мавжуда Ваҳобованинг аввалги турмушидан бўлган қизи Зилола Умарова ўнинчи синфда, кейинги турмушидан оламга келган фарзанди Дилшод Ваҳобов эса иккинчи синфда ўқияпти. Отаси авария оқибатида ҳалок бўлгани учун Зилолага давлат томонидан нафақа тайинланган ва бир хонали секция ажратиб берилган. Киров район халқ суди Марғуба Раҳматованинг талабини қаноатлантирганда ана шу секцияни рўкач қилиб кўрсатибди. Энди Шукур Ваҳобов ўзининг аввалги жойида, бола-чақалари эса Зилолага берилган бир хонали секцияда яшаши керак эмиш.

Тағин телефон жиринглади.

— Алло, редакциями? — аёл кишининг ташвишли товуши эшитилди. — Яна мен сизни безовта қиляпман. Безор бўлиб кетгандирсиз-а? Кечиринг. Шуҳрат акангизнинг хафа бўлаётганларини айтиб қўймоқчиман. Киров район халқ суди қандай ажрим чиқарганини эшитдингизми?

— Эшитдим.

— Ҳа, раҳмат. Шуҳрат акангизни қаттиқ ранжитган ана шу воқеадан кейин Марғуба яна ғайратга кириб, келинойиси билан жиянларини уйдан қувиб чиқарибди. Бечоралар шу кеча қўшнимизникида тунашди.

Шукур Ваҳобовлар оиласи бошига тушган ташвиш кўпдан бери Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Шуҳрат ва унинг умр йўлдоши Турсуной опага тинчлик бермай келади. Ахир, улар яқин қўшни-да! Қўшнинг тинч — сен тинч, деб жуда тўғри айтишган. Шукур билан Мавжудахон доду ҳасратларини доим Шуҳрат ака билан Турсуной опага айтишади, улардан нажот тилашади. Бу бежиз эмас. Ёзувчи Шуҳрат бир умр ўз асарлари ва холис хизмати билан элюртига мададкор бўлиб келмоқда. Шундай экан, Ваҳобовлар нега унга суянишмасин?

Ўзининг бундай эзгу мақсадларига ҳамиша содиқ қолиб келаётган адиб Шуҳрат, бемор ҳолига қарамай, Шукур Ваҳобов иши муносабати билан маҳаллада ўтказилган йиғилишларда қатнашиб, Гризодубова кўчасидаги 4-уйда Шукур Ваҳобовнинг ҳам ҳақи борлигини асосли далиллар билан исбот қилиб берди. Унинг фикрига маҳалла оқсоқоллари тўла қўшилишди. Киров район халқ суди раиси Рустам Акбаров ҳузурида бўлиб, масалага жиддий ва оқилона кўз билан қараш кераклигини, гўдаклигида ўз ота-онасидан жудо бўлиб, амакиси ва унинг хотинлари (Халил Ваҳобов бир неча марта уйланиб, фарзанд кўрмаганди) хизматида бўлган, уларни ота-онам деб билган Шукур Ваҳобовга жабр қилмаслик кераклигини тушунтирди. Ачинарли жойи шундаки, ўртоқ Р. Акбаров халқ ёзувчисининг ҳаққоний фикрларига мутлақо эътибор бермади. Келинг, шу ўринда Тошкент шаҳар суди раиси К. Н. Носировнинг 1982—1986 йилларда шаҳар суди фаолияти тўғрисидаги ҳисоботида келтирилган қуйидаги фикрга эътиборни қаратайлик:

«Мен Куйбишев, Ҳамза, Киров ва Сергели районлари халқ судларининг иши ғоят сифатсизлиги ташвиш туғдираётганини айтдим. Бундай аҳволга шу нарса олиб келдики, Киров район судининг раиси Р. Х. Акбаров (1987 йил 21 июнда Тошкент шаҳрининг район халқ судларига сайланган халқ судьялари рўйхатида Акбаров Рустам Аҳматович деб кўрсатилган. Ўртоқ К. Н. Носиров эса ўз докладида негадир уни Р. Х. Акбаров деб атабди — ред), собиқ суд раислари А. А. Тангабоев ва Н. И. Шумарин судларнинг ишини тегишли тарзда ташкил эта олмадилар, ходимларни контрол қилиб бормадилар, амалий фаолиятда ўзлари намуна кўрсатмадилар.

Биз бу ўртоқларга нисбатан қаттиқ чора кўрдик, аммо мен бу чораларни адолатли деб ҳисоблайман. Р. Х. Акбаров жазоланди» («Тошкент оқшоми» газетаси, 1987 йил 18 июнь»).

Ўртоқ Р. Акбаров қандай камчиликлар учун ва қандай жазолангани бизга маълум эмас. Лекин шуни рўй-рост айтиш мумкинки, у бундан жиддий хулоса чиқариб олмаган. Акс ҳолда, Ваҳобовлар ишига бу қадар лоқайд қарамаган бўларди. Рустам Аҳматович, ҳатто холис гувоҳлар, яъни «Тельман городок» маҳалла комитети аъзолари ва шу маҳаллада истиқомат қилувчи баобрў кишиларнинг фикрларига ҳам қулоқ осмади. Чунончи, шу ўртоқларнинг район халқ судига қилган ёзма мурожаатномаларида эътиборга лойиқ қуйидаги фикрлар бор:

«Ваҳобов Халил бефарзанд бўлгани сабабли ўз акаси Ваҳобов Рашиднинг ўғли Ваҳобов Шукурни икки яшарлигида ўғил қилиб олган. Бу оила дастлаб Лабзак кўча 4-тупикда яшаган.

Мазкур низоли ҳовли-жой 1948 йилда Ваҳобов Халил томонидан қурила бошланган. Уни қуриб битказишда Шукур ҳам қатнашган. Ваҳобов Халил ўзининг охирги хотини Тўлаганова Мушарраф билан бирга 1957 йилда болалар уйидан бир чақалоқ қизчани (Марғубани) фарзандликка олиб келган.

Умрининг охирги йилларида Ваҳобов Халилнинг кўзи ожиз бўлиб қолди. Шунда ҳам ишлаб турди. Ишхонага уни ҳар куни Шукур олиб бориб, олиб келди. Уни санаторийларга даволатишга олиб борган ҳам ўғли Шукур бўлади.

Ваҳобов Халил 1976 йилда, Тўлаганова Мушарраф эса 1980 йилда вафот этди. Уларнинг ҳамма маъракаларини Шукур Ваҳобов ўтказган. Ўғил бўлса, шунчалик бўлар-да».

Бунга қўшимча равишда яна шуни ҳам айтиб ўтиш зарурки, ота-она вафотидан кейин Марғубани Шукур Ваҳобов тарбия қилди. Олий мактабда ўқитди, 1982 йилда рафиқаси билан биргаликда қўлидан келганча туйтомоша ўтказиб, турмушга берди. Марғуба бўлса орадан кўп ўтмай уларнинг яхшиликларини унутди. Бу билан у эл-юрт орасида ўзининг обрўсини тўкиб қўйди. «Айтинг-айтинг ҳеч киши элда назардан қолмасин», — дейилади бир қўшиқда. Ҳа, эл назаридан қолиш ёмон.

Биз «Тельман городок»да бўлиб, маҳалла активларидан ёзувчи Шуҳрат ҳамда А. Ҳошимов, Т. Усмонов, Ж. Расулов, Ф. Файнштейн, Р. Пўлатов, А. Зокирхўжаев, Ш. Тўлаганова, З. Усмонова, Й. Ашрафхўжаев, Х. Иброҳимов, М. Турсунхўжаевлар билан бирма бир суҳбатлашдик. Улар Шукур Ваҳобовга нисбатан адолатсизлик қилинаётганлигини айтишди. Низоли ҳовли-жой фақат Марғуба Раҳматовага эмас, балки Шукур Ваҳобовга ҳам тегишли эканлигини якдиллик билан тасдиқлашди. Ш. Ваҳобов ҳам бунга рози эканлигини айтди.

— Ҳовлининг қонуний меросхўри, мана мен бўламан! — деди Марғуба бу ерга тўпланганларни назарписанд қилмай. Отахон ва онахонлар бир-бирларига қараб, ҳайрон бўлиб қолишди.

Хўш, у нега бунчалар нописандлик қилади? Ваҳобовлар иши ҳар гал судда ва бошқа тегишли ташкилотларда кўрилганда нега ҳамиша унинг қўли баланд келмоқда? Сабаби, Тошкент шаҳар 1-давлат нотариал конторасининг қўлига Ваҳобов Халилдан қолган ҳовли-жойнинг меросхўри, деб қоғоз берган. Биз ўша ташкилотда ҳам бўлдик. Марғуба Раҳматовага қўл келиб турган ҳужжатнинг қандай асосларга кўра берилгани билан қизиқдик. 3331-рақамли делодаги қоғозлар орасида «Тельман городок» маҳалла комитети томонидан 1982 йил 1 декабрда берилган 440-рақамли справка ҳам бор экан. Мана, ўша ҳужжат.

«Берилди ушбу справка Ваҳобова Марғуба Халиловнага, шул ҳақдаким у Тошкент шаҳар, Киров район, Гризодубова кўча, 4-уйда туради. У билан бирга отаси Ваҳобов Халил Азимович ҳамда онаси Тўлаганова Мушарраф то вафот этгунларига қадар яшаганлар.

Справка сўралган жойга берилди».

Хўш, справкада нега мазкур адресда пропискада бўлган Шукур Ваҳобовнинг номи жўрттага тушириб қолдирилган? «Справка Тошкент шаҳар 1-давлат нотариал конторасига берилди», деб нега аниқ кўрсатилмаган? Кўриниб турибдики, ўша пайтнинг ўзидаёқ Марғубада акасига нисбатан ғаразли мақсад пайдо бўлган ва буни мазкур «ҳужжат»ни ёзиб берган киши қўллаб-қувватлаган. Биз унинг кимлигини аниқлай олмадик. Кўзбўямачиликка йўл қўйган мазкур шахсни аниқлаш ва қонунга асосан қилмишига яраша жазолашни қилни қирқ ёрадиган тегишли органларнинг ходимларига ҳавола қиламиз. М. Раҳматовага меросхўрлик гувоҳномасини берган нотариал контора ходими Нурия Шаҳназарова эса ана шу жуда муҳим фактга мутлақо аҳамият бермасдан жиддий хатога йўл қўйган.

Шу ўринда: «Марғуба келин бўлиб тушган хонадон соҳибаларига уй-жой жуда зарурдирки, у елиб-югураётгандир?» деган савол туғилиши мумкин. Масаланинг бу томони бизни ҳам қизиқтирди. Натижада Раҳматовларнинг Тошкент шаҳар, Октябрь район, Оренбург кўчасидаги катта ҳовли-жойидан ташқари Калинин районидаги «Назарбек» совхозида (1955 йилда туғилган ўғли Убайдулла Раҳматов номида) саккиз сотихдан иборат муҳташам участкаси борлиги аниқланди. Калинин район ижроия комитети томонидан 1980 йил 25 апрелда чиқарилган 6-сон қарор асосида қонунга хилоф равишда (чунки ўша пайтда Убайдулла Раҳматов «Назарбек» совхозида эмас, район марказидаги магазинда ишлаган) берилган участка битай деб қолганига қарамай ҳеч ким яшамайди, ҳеч ким пропискадан ҳам ўтмаган. «Иттифоқ» қишлоқ Советининг раиси Т. Эшонхўжаев бизга шу ҳақда справка ёзиб берди.

— Алло, редакциями? Мен Шукурман! Маслаҳатларингизга кўра, тағин Тошкент шаҳар судининг раиси К. Носиров қабулида бўлдим. Бир ярим соат навбат кутиб, зўр-базўр ҳузурига кирдиму, арзимни яхшироқ эшитмади.

Хуллас, бир қарашда жўндай бўлиб кўринадиган уй-жой можароси ҳали-бери ҳал этиладиганга ўхшамайди. Ҳурматли газетхон, Шукур Ваҳобовга балки сиз ёрдам берарсиз!

Усмон ЮСУПОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Редактор
У. УСМОНОВ.

Р. — 17794. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 290. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12